

การศึกษาเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนา
ของนักเรียนที่เรียนจากวีดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนต่างกัน

ปริญญานิพนธ์

ของ

บุญทอม นีกรธรรม

๒๘ ส.ย. ๒๕๔๒

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา

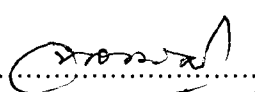
พฤษภาคม ๒๕๔๒

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

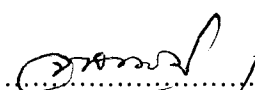
คณะกรรมการควบคุม

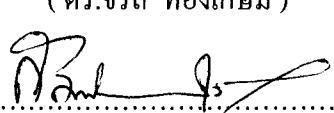

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต)

.....กรรมการ
(ดร.จรัล ทองเกษม)

คณะกรรมการสอบ

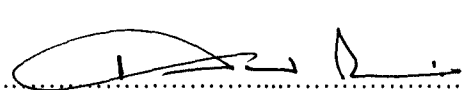

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต)

.....กรรมการ
(ดร.จรัล ทองเกษม)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ เจียมทะวงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเกื้อ ควรรหาเวช)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2542

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัช สิกขามันต์ ปรธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ดร.จรัส ทองเกษม กรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ เจียมทะวงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเกื้อ วรรณหาเวช กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้ให้คำแนะนำจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ใน การศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนคณะอาจารย์ นักเรียน โรงเรียนวัดบวรมงคล ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการ ทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ข้าราชการศูนย์ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒน ธรรมแห่งชาติ และ อาจารย์สุปราณี ปิพรรณี โรงเรียนวัดบวรมงคล ที่ให้ความสนับสนุนและคำแนะนำ ในการทำวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อน ๆ น้องๆ และหลานๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ เสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึง พระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และคุณยาย ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความเมตตา เป็นกำลังใจ และกำลังใจทรัพย์ ตลอดมา

บุญทอม นิกธรรม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาพุทธศาสนา	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์การสอน	16
คุณค่าของโทรทัศน์และวิดิทัศน์	18
ประเภทและรูปแบบของวิดิทัศน์	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์การสอน	22
สมมุติฐานของการวิจัย	26
3 วิธีดำเนินการทดลอง	27
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	27
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	27
การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลอง	28
การดำเนินการทดลอง	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	32

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
ผลการเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อผู้สอนในวิถีทัศน์การสอน	33
ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน .	34
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	36
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	36
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	36
วิธีดำเนินการค้นคว้า.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	38
อภิปรายผล	38
ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอน.....	39
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	40
บรรณานุกรม	41
ภาคผนวก	50
ประวัติผู้วิจัย	82

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการศึกษาครั้งนี้	30
2 ตารางเปรียบเทียบเจตคติต่อผู้สอนของกลุ่มทดลอง	34
3 ตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง	35
4 ตาราง วิเคราะห์ข้อสอบวัดเจตคติต่อผู้สอนในวิชานี้.....	79
5 ตาราง วิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	81

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของเจตคติ.....	10

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่น ๆ จะดำเนินไปได้สำเร็จในปริมาณและคุณภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของประชากรส่วนใหญ่ที่ต้องมีทิศทางสนับสนุนและไม่ขัดขวางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมา ฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพของประชากรจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาจิตใจ ให้มีคุณธรรม มีหลักธรรมศาสนาเป็นพื้นฐานรองรับเป็นเบื้องต้น ที่คอยกระตุ้นหรือชักนำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาตนเองในการอยู่กับสังคมและพัฒนาสังคมเป็นการส่วนรวม (พระเทพปริยัติโมลี. ม.ป.ป. : 3) การพัฒนาคุณภาพของประชากรจะต้องพัฒนาทางสมอง คือสติปัญญาไปพร้อมกับการพัฒนาทางด้านคุณภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” การสอนวิชาพุทธศาสนาในปัจจุบัน มีจุดหมายที่ต้องการเน้นการเสริมสร้างคุณธรรม ลักษณะนิสัยต่าง ๆ รวมถึงการทำหน้าที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (โกศล มีคุณ. 2533:26)

ในการพัฒนาบุคคลในสังคมไทย พุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะแสดงให้เห็นถึงแบบแผนประเพณีทางสังคมและวัฒนธรรมไทย ทั้งยังกล่อมเกลาคบและควบคุมพฤติกรรม ตลอดจนการปฏิบัติต่อกันในสังคม พุทธศาสนาจึงมีส่วนช่วยได้มากที่สุดในการทำให้คนไทยเป็นผู้มีจริยธรรมสูงและมีพฤติกรรมอยู่ในระเบียบและทำให้สังคมไทยโดยรวมอยู่ได้ (เพ็ญแข ประจันปัจฉิม. 2528:11) ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย จะเห็นได้จากสภาพความเป็นจริง 5 ประการคือ ประการที่หนึ่ง พระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญหลักหนึ่งในสี่หลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ ซึ่งทั้งสี่หลักนี้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและเป็นเครื่องผูกพันให้คนไทยทั้งชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประการที่สอง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาส่วนใหญ่ของประเทศ ในปัจจุบันประชาชนกว่าเก้าสิบเปอร์เซ็นต์นับถือศาสนาพุทธ เมื่อใช้จำนวนคนส่วนใหญ่เป็นหลักก็ถือได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ประการที่สาม พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย ประการที่สี่ พระพุทธศาสนาช่วยหล่อหลอมจิตใจของคนในชาติ ให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ดังนั้นคนไทยได้ชื่อว่าเป็นคนใจดี มีเมตตาธรรมอันเป็นผลมาจากการอบรมทางด้านพระพุทธศาสนา และประการที่ห้า พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมไทย สิ่งเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ไม่โดยทางตรงก็โดยทางอ้อม

ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อคนไทยทุกคนที่ควรศึกษา เรียนรู้ และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขในทุก ๆ ด้าน (พระเทพเวที. 2534:14 ; วิทย์ เวศทเวที และเสฐียรพงศ์ วรรณปก. 2535:13-14) พุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคคลในสังคมไทย ดังที่พระโสภณคณาภรณ์ (2527:16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาว่า วิชาพุทธศาสนาเป็นการสอนเพื่อสร้างคน เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ ให้เป็นกัลยาณุชน เป็นบัณฑิต เป็นนักปราชญ์ เป็นคนดีจริง เรียกว่าสัตบุรุษนั้น ต้องพัฒนาคด้วยระบบการสอนในทางพุทธศาสนา ดังนั้นในการถ่ายทอดให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่บุคคลสามารถรับได้มากที่สุด (เพ็ญแข ประจณปัจฉนีก. 2528:9) การเร่งรัดพัฒนาประเทศในปัจจุบันต้องรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากขึ้นเป็นลำดับ เป็นผลให้พฤติกรรมแตกต่างไปจากเดิม เกิดปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่เคารพบิดามารดา และครูบาอาจารย์ นิยมความสุรุษสุร่าย ฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นปัญหาสังคม วัฒนธรรมและจริยธรรม โดยทอดทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีไทย หันไปนิยมวัฒนธรรมต่างชาติ โดยขาดความรู้ความเข้าใจ และการส่งเสริมที่เหมาะสม เป็นเหตุให้ความสำนึกทางศาสนาของเยาวชนลดน้อยลง (ชุติมา อ่อนละม้าย. 2528:4) และผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่า บุคคลในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในอดีตขาดความสนใจและห่างเหินพุทธศาสนามาก (เพ็ญแข ประจณปัจฉนีก และอ้อมเคื่อน สดมณี. 2528; สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ . 2522; โสภา ชูพิกุลชัย. 2522). ปัญหาดังกล่าวย่อมเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องปลูกฝังหรือถ่ายทอดทางพุทธศาสนาให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยผ่านตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน วัด เป็นต้น

แต่ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เป็นผลจากความกดดันทางสังคมและการบังคับทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการเร่งรัดพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทำให้ครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ไม่มีเวลารับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ โอกาสในการปลูกฝังหรือถ่ายทอดลักษณะทางสังคมให้แก่บุตร โดยเฉพาะการถ่ายทอดทางศาสนาจึงมีน้อยลงไปด้วย โรงเรียนจึงเป็นสถาบันทางสังคม ในลำดับรองลงมาที่ต้องมีบทบาทมากขึ้นในการถ่ายทอดทางศาสนาให้กับเยาวชน แต่มีการวิพากษ์วิจารณ์ในวงการศึกษามากว่า การสอนพระพุทธศาสนานั้นล้มเหลว เพราะสอนกันเฉพาะความรู้ แต่ผู้เรียนไม่ได้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งพอที่จะนำหลักธรรมไปปฏิบัติ ให้บังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาท ก่อคดีทางเพศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2527) ทำให้กระทรวงศึกษาธิการต้องประกาศใช้แผนพัฒนา

ธรรมศึกษาในปีพุทธศักราช 2528 เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน
เร่งดำเนินการในด้านนี้โดยเร็ว เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยเป็นสถาบันหลัก
ของสังคมไทย เป็นรากฐานของวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติ เป็นแหล่งอารยธรรม
ของมนุษย์และเป็นหลักในการพัฒนาชีวิตและสังคม หลักสูตรพระพุทธศาสนามุ่งเน้น ให้ผู้เรียนมี
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง มีเจตคติ ละค่านิยมที่ดีต่อพระพุทธ
ศาสนา มีทักษะในการคิดและปฏิบัติและสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนา
ตนและสังคม

ดังนั้น คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ.2533) จึงได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ให้ผู้เรียน
ดังนี้

1. เกิดศรัทธา ซาบซึ้ง และสำนึกในความสำคัญของพระพุทธศาสนา และคุณของ
พระรัตนตรัย
2. มีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและหลักพุทธธรรม
อย่างถูกต้อง
3. สามารถพิจารณาแนวคิดที่หลากหลายและวินิจฉัยความถูกต้อง โดยยึดหลักเหตุผลทาง
พระพุทธศาสนา
4. มีทักษะในการคิดและปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและ
สามารถนำหลักธรรมมาพัฒนาตนและสังคม
5. เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีและปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์และตอบสนองหลักการของหลักสูตรพระพุทธศาสนาดังกล่าว
ข้างต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตร ไปใช้
เจตนารมณ์ที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาจึงมุ่งให้ครูผู้สอนมีความสามารถปฏิบัติได้ตามแนวทาง
ดังนี้

1. จัดบรรยากาศการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมที่สะอาด สงบ ปลอดภัย เรียบง่าย
มีการจัดห้องเรียนได้แปลกใหม่ สะอาดตา น่าสนใจ น่าค้นคว้า ชวนติดตาม บางครั้งอาจมีการพา
นักเรียนไปเรียนนอกสถานที่บ้าง เช่น โบสถ์ วิหาร และแหล่งวิทยาการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับ
บทเรียน
2. เสริมสร้างศรัทธาให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเลื่อมใสและเชื่อมั่นในหลักพระพุทธศาสนา
โดยซึมซับบุคลิกภาพของครู ความเป็นกัลยาณมิตรที่ศิระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างเพื่อน

นักเรียนด้วยกัน รวมทั้งการเลือกสรรสิ่งเร้าและการนำเสนอที่มุ่งใจให้เกิดความประทับใจและเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการทุกบทเรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในการรวบรวมหาข้อมูล ข่าวดสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้จักวิธีประเมินข้อมูล รู้จักเลือกและตัดสินใจ ได้ฝึกปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้สืบไป ครูจะต้องใช้วิธีสอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบทเรียน เช่น วิธีสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิลา วิธีสอนตามกระบวนการเผชิญสถานการณ์ วิธีสอนแบบแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ฯลฯ แม้กระนั้นสภาพของสังคมไทยก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาเท่าใดนัก เพราะข่าวเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม ของบุคคลในสังคม ก็มีส่วนกระทบต่อการเรียนการสอนพระพุทธศาสนามาก ที่สำคัญก็คือนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้ง ๆ ที่เป็นวิชาที่มีความหมายมากต่อการพัฒนาคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิตของนักเรียน (กรมวิชาการ, 2530) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ (2513:90-96) และปราณี วิรุทธาณิษฐ์ (2515:73-77) ที่กล่าวถึงปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ว่าครูสอนศีลธรรมส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายหรืออธิบาย เมื่อสอบถามความคิดเห็นจากนักเรียนจะเห็นความเห็นที่คล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ว่า วิธีสอนของครูไม่น่าสนใจ ครูสอนน่าเบื่อหน่าย และรู้สึกว่ามีประโยชน์ เพราะไม่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาคือ ครูและบุคคลในสังคมเป็นต้นแบบที่ดีในด้านการประพฤติปฏิบัติแก่นักเรียนไม่ได้ (กรมวิชาการ, 2533)

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีการนำสื่อการสอนเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน โดยเฉพาะบุคคลทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการสร้างศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา รวมทั้งการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตามอีกด้วย (กรมวิชาการ, 2533:1) เนื่องจากสื่อเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีความเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์นั้น โทรทัศน์จัดได้ว่าเป็นสื่อที่ให้ความบันเทิงได้ดีกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ (สุรพล โสชนเสถียร, 2533)

โทรทัศน์การศึกษาจัดเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษาชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าโทรทัศน์เป็นเครื่องมือที่สามารถจะใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของการเรียนรู้และปริมาณงาน ผู้เรียนสามารถที่จะได้ความรู้ทุกรูปแบบตั้งแต่ความรู้ง่าย ๆ จนถึงกระบวนการที่สลับซับซ้อน และใช้กับผู้เรียนได้ทุกระดับ (สนอง ฉินนานนท์, 2526:57; อรทัย สันติสุข, 2527 : 99) รวมทั้งนักเรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันด้วย (ไพโรจน์ ติรณานกุล และนิพนธ์ สุภศรี,

2528:1-3) ปัจจุบันการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา เพื่อประกอบการเรียน การสอนมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นควรสนับสนุนให้มีการนำบทเรียนโทรทัศน์เข้ามามีใช้ในการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนอย่างถูกต้อง (พรนิวัฒน์ เป้นเพชร. 2535:1)

จะเห็นได้ว่าวิธีทัศน์ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน มีการนำเทคนิค รูปแบบ วิธีการต่าง ๆ มากมายมาใช้เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จากงานวิจัยในเรื่องของการใช้วิธีทัศน์การสอนแบบสาธิตให้ผลดีกว่าการสอนโดยใช้ครูสาธิตในหลาย ๆ แห่ง (Purdue University. 1967:146-150; พิลาส เกอมี. 2519:23) ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า บทเรียนวิธีทัศน์ที่มีผู้สอนต่างกันจะส่งผลต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาแตกต่างกันหรือไม่ อันจะนำไปสู่ผลทางการเรียนที่ดีและเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยใช้วิธีทัศน์ให้มีประสิทธิภาพอีกรูปแบบหนึ่ง

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนจากวิธีทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนต่างกัน 2 แบบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการผลิตวิธีทัศน์การสอนวิชาพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบรรพต ที่เรียนวิชา ศ.049 พุทธศาสนา จำนวน 100 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบวรมงคล จำนวน 60 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 วิถีทัศน์การสอน 2 แบบ คือ

2.1.1.1 วิถีทัศน์การสอนที่ผู้สอนเป็นพระสงฆ์

2.1.1.2 วิถีทัศน์การสอนที่ผู้สอนเป็นครู

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 เจตคติต่อผู้สอนในวิถีทัศน์

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นเนื้อหาในวิชา ศ.049 พุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2533) กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

3.1 บทที่ 3 พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม ตอนอารยวัติ 5

3.2 บทที่ 4 พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์

3.3 บทที่ 6 หน้าที่ชาวพุทธ ตอนจุ่มหมายการไปวัด

3.4 บทที่ 7 การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ตอน ธัมมานุสสติ

กำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็น ทำที่ ความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนในวิถีทัศน์ โดยใช้บทเรียนวิถีทัศน์การสอนที่มีผู้สอนต่างกัน ซึ่งได้จากแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เกณฑ์การวัดเจตคติของ Likert

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่เรียนรู้จากวิถีทัศน์การสอน ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. วิชาพุทธศาสนา หมายถึง เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ศ.049) พุทธศาสนา บทที่ 3 พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม, บทที่ 4 พระสงฆ์และการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์, บทที่ 6 หน้าที่ชาวพุทธ และ บทที่ 7 การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. วัตถุประสงค์การสอน หมายถึง วัตถุประสงค์การสอนที่บันทึกบนแถบภาพระบบ PAL แบบ VHS ซึ่งมีการนำเสนอภาพ เสียงบรรยาย และเสียงดนตรีประกอบ เนื้อหาเดียวกัน ต่างกันที่ผู้สอนคือ

4.1 วัตถุประสงค์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์

4.2 วัตถุประสงค์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู

5. ผู้สอนที่เป็นพระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่ทำการสอนวิชาพุทธศาสนาไม่น้อยกว่า 3 ปี มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเลื่อมใสศรัทธา พูดอ่านออกเสียง ถูกอักขรวิธี

6. ผู้สอนที่เป็นครู หมายถึง ฆราวาสเพศชายที่ทำการสอนวิชาพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเลื่อมใสศรัทธา พูดอ่านออกเสียง ถูกอักขรวิธี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แยกศึกษาเป็นหัวข้อเรียงตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาพุทธศาสนา
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสอน
 - 3.1 คุณค่าโทรทัศน์และเทคนิคการสอน
 - 3.2 ประเภทและรูปแบบของเทคนิค
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสอน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

ความหมายของเจตคติ

คำว่า “เจตคติ” เป็นศัพท์บัญญัติตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า ความเหมาะสม (Webster’s Third New International Dictionary of the English Language. 1983 : 122) ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2538 : 237) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คำว่า “เจตคติ” และ “ทัศนคติ” มีความหมายเดียวกัน ซึ่งได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้นิยามและคำอธิบายเกี่ยวกับเจตคติ ไว้ต่าง ๆ ดังนี้

เทอร์สโตน (Thurstone. 1928 : 531) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก อคติ ความคิด ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางด้านความคิด (Opinion) และความคิดนี้เป็นสัญลักษณ์ของเจตคติ ดังนั้นถ้าเราอยากจะวัดเจตคติ สามารถทำได้โดยวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และเทอร์สโตน (Thurstone.1946 : 39) ยังได้อธิบายต่อไปว่า เจตคติเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง (Psychological Object) ซึ่งอาจเป็นอะไรก็ได้หลายอย่าง เป็นต้นว่า สิ่งของ บุคคล บทความ องค์การ ความคิด ฯลฯ ความรู้สึกเหล่านี้ ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

โรคิช (Rokeach. 1970 : 112) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง การผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

กูด (Good. 1973 : 46) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงหรือ แนวโน้มของคนที่จะตอบสนองต่อสิ่งของ สถานการณ์หรือค่านิยม โดยปกติแล้วจะแสดงออกมาพร้อมกับความรู้สึกและอารมณ์ เจตคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่จะอ้างอิงได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมา

ออลล์พอร์ต (Allport. 1976 : 2) ให้ความหมายของเจตคติว่าคือ สภาพความพร้อมของจิตใจและประสาท ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสภาพต่าง ๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะสถานการณ์ภายนอก

สมปอง ยวงสอาด (2528 : 12) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง สภาพของจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ที่ทำให้ ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อบุคคล สถานการณ์ หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยจะแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงนิมิต (ทางบวก) คือ ชอบ พอใจ เห็นด้วย สนับสนุน หรือในเชิงนิเสธ (ทางลบ) คือ ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน ซึ่งเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถสร้างขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน

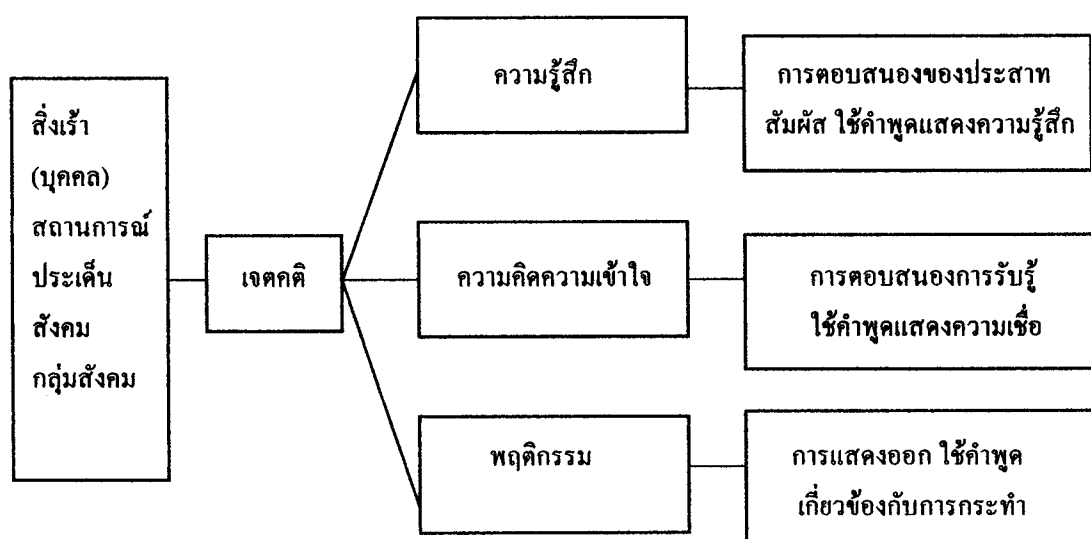
ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531 : 3) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง การรวบรวมเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น (Opinion) ความเชื่อ (Beliefs) และความจริง (ซึ่งได้แก่ ความรู้ต่าง ๆ) รวมทั้งความรู้สึก ซึ่งอาจเป็นการประเมินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกันแล้วบรรยายให้รู้ถึงจุดแกนกลางของวัตถุนั้น ความรู้และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นไป

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2535 : 112) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

จากคำนิยามและคำอธิบายต่าง ๆ ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงนิมิต (ทางบวก) คือ ชอบ พอใจ เห็นด้วย สนับสนุน หรือในเชิงนิเสธ (ทางลบ) คือ ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน

พฤติกรรมทางด้านจิตพิสัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับเจตคติ ความสนใจ คุณค่า การพัฒนา ความซาบซึ้ง และการปรับตัว การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ทางด้านเจตคติ เพื่อให้สามารถสังเกต และวัดได้อย่างชัดเจน เป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก เพราะพฤติกรรมบางอย่างของด้านนี้มีความ ซ้ำซ้อนคลุมเครือที่จะแสดงออกมาให้สังเกตและวัดได้ตรงกัน แต่อย่างไรก็ตามจุดประสงค์การ เรียนทางด้านจิตพิสัยนี้ ก็สามารถจะวัดผลและสังเกตได้โดยวิธีการโน้มน้าว (Approach Tendencies) ซึ่งหมายถึงการแสดงเจตคติต่อสิ่งหนึ่งหรือในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (วิชย วงษ์ใหญ่. 2537 : 88 - 89) เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม (Attitude Toward Behavior) เป็นปัจจัย ส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมผ่านเจตนาที่จะทำพฤติกรรม หมายถึง การประเมินทางบวกและหรือ ทางลบของบุคคลต่อการที่เขาทำพฤติกรรมนั้น วัฒนา ศรีสัตย์วาจา (2534:26) ได้แยกเจตคติไว้ 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognitive Component) ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ความ คิรวบยอด หรือการรับรู้ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอาจเป็นแง่ดีหรือไม่ดี เช่น ถ้าเรารู้ว่าคอมมิวนิสต์ดี หรือ ไม่ดีอย่างไร ก็จะทำให้เราเกิดทัศนคติในทำนองนั้นต่อคนที่เป็นคอมมิวนิสต์ได้
2. องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึกส่วนบุคคลที่มี ต่อสิ่งใด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากองค์ประกอบแรก เช่น เกลียด รัก ชอบ ฯลฯ ความรู้สึกนี้อาจแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อเขาได้เห็นหรือกล่าวต่อสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบทางแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรม (Action Tendency Component) เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มเชิงที่จะกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้หมายถึง แนวปฏิบัติที่จะแสดงออกโดยไม่ฝักใฝ่ต่อความคิด และความรู้สึกในสององค์ประกอบข้างต้น

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของเจตคติ

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ แคทซ์ และโรเซนเบิร์ก (Katz.1967 and Rosenberg อ้างอิงมาจาก ชีระพร สุวรรณโณ.2528 : 135) ตามแนวคิดของโรเซนเบิร์ก องค์ประกอบด้านความคิดความเข้าใจ หมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีต่อ ที่หมายของเจตคติ ซึ่งจะเป็นตัวส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคล ส่วนองค์ประกอบด้านความรู้ หมายถึง ความรู้ที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้นโดยที่หมายของเจตคติ โรเซนเบิร์กเห็นว่า ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่าที่ความหมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางบวก และขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางลบของบุคคล ในทางกลับกัน ความรู้สึกทางลบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางลบและขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางบวกของบุคคล ส่วนเจตคติทางบวกเล็กน้อยหรือทางลบเล็กน้อยที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้น มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่มีความสำคัญน้อยสำหรับบุคคล หรือหากสัมพันธ์กับค่านิยมที่สำคัญ บุคคลก็จะมีความมั่นใจน้อยถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่หมายของเจตคติดกับค่านิยมนั้น ๆ โดยสรุปแล้ว การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกความสามารถใช้วิธีการได้หลายอย่าง และถ้าจะให้ได้ดี ควรใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างผสมผสานกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

ในการวิจัยครั้งนี้ เจตคติที่ศึกษาเป็นเจตคติที่มีองค์ประกอบเดียว คือ องค์ประกอบด้านการประเมินค่า (Evaluation Components) ตามทฤษฎีเจตคติองค์ประกอบเดียว ตามความเชื่อของโอเชนและพิชเบน ที่ว่าเจตคติมีองค์ประกอบเดียว เพราะองค์ประกอบด้านความรู้ ความเชื่อ (Cognitive Components) และด้านความพร้อมที่จะกระทำ (Cognitive Component) มีความสัมพันธ์กับเจตคติในระดับต่ำ และสามารถแยกออกไปศึกษาในฐานะเป็นตัวแปรอื่นได้

ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวข้องกับเจตคติไว้ดังนี้

อัลลพอร์ต (Allport. 1967 : 270) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของเจตคติว่า เจตคตินั้นเมื่อเกิดต่อสิ่งใดแล้ว จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกันและติดตามมาด้วยพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน

บราวน์ และ โฮลตซ์แมน (Brown and Holtzman.1976 : 4) ศึกษาพบว่า เจตคติที่มีต่อการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เบลคโซ (Bledsoe. 1971 : 121 – 122) พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกันจะมีเจตคติต่อการสอนของครูต่างกัน คือกลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนสูงมีเจตคติที่ดีกว่ากลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ

คอยโว (Koivo. 1983 : 2624 – A) ศึกษาความสัมพันธ์ของเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีเจตคติต่อการเรียนการสอนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีเจตคติต่อการเรียนการสอนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 10) ศึกษาเรื่องเจตคติและสรุปได้ว่า ถ้านักเรียนที่มีเจตคติดีต่อวิธีสอนของครูและวิชาที่เรียน จะทำให้นักเรียนสนใจและเรียนวิชานั้นได้ดียิ่ง

สุภาพร เลาสถิตย์ (2526 : 2) พบว่า ถ้านักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูและวิธีสอนของครู กระบวนการเรียนการสอนย่อมดำเนินไปไม่ราบรื่น นักเรียนไม่สามารถจะรับรู้จากครูได้มากนัก ซึ่งนำไปสู่ความไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนได้

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2528 : 181) กล่าวว่า เมื่ออินทรีย์มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้จะทำให้เป็นหนทางไปสู่การเรียนรู้ที่ดีได้ในที่สุด

อรุณี พึ่งรุ่ง (2528 : 52) เปรียบเทียบผลการเตรียมความพร้อมทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เกมและแผนการเตรียมความพร้อมตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่เตรียมความพร้อม โดยใช้เกมกับแผนการเตรียมความพร้อม ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

รักดี วิเศษอนุพงษ์ (2529:61) ศึกษาความสามารถการเรียนรู้ร้อยแก้วด้วยคำ สัญลักษณ์ และเจตคติต่อการเรียนรู้ร้อยแก้ว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอน โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการเรียนรู้ร้อยแก้วสูงกว่าก่อนทดลอง

หะซันน่า พงศ์ยี่หล้า (2530 : 49) ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยสถานการณ์จำลองกับการสอนตามแนวคู่มือครูแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และพัฒนาการเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อมิตดา รูปสม (2538 : 236) ศึกษาผลการใช้ชุดการสอนต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติของการเรียนในวิชากลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนด้วยการสอนมินิคอร์สวิชากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพสูงกว่าการสอนตามแผนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติ สรุปได้ว่า เจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนก่อให้เกิดความพึงพอใจในการเรียน สนใจการเรียน มาเรียนสม่ำเสมอ เอาใจใส่ในการเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาพุทธศาสนา

ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนพุทธศาสนาไว้มากมาย ๑ รูปแบบ ดังนี้

อรอนงค์ สุวรรณกุล (2528 : 213) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนพุทธศาสนาตามเนื้อหาของหลักสูตรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้ชุดการเรียนการสอนกับไม่ใช้ชุดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนพุทธศาสนาในด้านสติปัญญาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนการสอน และมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้สึก และทัศนคติเชิงบวกต่อพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางคุณธรรม ซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้พุทธศาสนาในเชิงบวกสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนการสอนพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชมพูนุช ศรีมุกดา (2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อพระพุทธศาสนา ระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน และโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาของกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันชัย มีกลาง (2530) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบเจตคติ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจการปฏิบัติตามและการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา มีความสัมพันธ์กันทางบวก ยกเว้นความรู้ความเข้าใจกับการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดาที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมคิด ชันทอง (2530) ได้สร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ วิชาสังคมศึกษา ส 606 เรื่อง "ศาสนาพุทธ" สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 90 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้คือ ชุดการสอน จำนวน 1 ชุด 7 หน่วยการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินผลสำหรับผู้มีประสบการณ์ แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อชุดการสอน พบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แสดงว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนมี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก

ศักดิ์ศรี ปานะกุล (2530) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบผลของการสอนวิชาพระพุทธศาสนา 3 วิธี คือ การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพและองค์ประกอบทางจิตวิทยาและการพัฒนาจริยธรรม และการสอนตามคู่มือครูในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ทศนคติต่อพุทธศาสนา ความสนใจในวิชาพระพุทธศาสนา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาพระพุทธศาสนา มโนภาพเกี่ยวกับตนเองในวิชาพระพุทธศาสนา และพฤติกรรมทางคุณธรรมของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับทั้งการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ และองค์ประกอบทางจิตวิทยาและการพัฒนาจริยธรรม และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ทศนคติต่อพุทธศาสนา ความสนใจในวิชาพระพุทธศาสนา มโนภาพเกี่ยวกับตนเองในวิชาพระพุทธศาสนา และพฤติกรรมทางคุณธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและคะแนนของทั้ง 3 กลุ่มที่วัดหลังการสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2533 : 16) ยังได้กล่าวถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเพื่อถ่ายทอดทางศาสนาแก่เยาวชนว่าอาจกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน วิธีแรกคือ การพูดอบรมสั่งสอนเด็กในเรื่องศาสนาโดยตรง วิธีที่สองคือ การทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการนับถือศาสนา และวิธีที่สามคือ การส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามหลักศาสนา และให้รางวัลหรือให้การสนับสนุนเมื่อเด็กกระทำตามที่ต้องการ วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งสามแบบนี้จะให้ผลแตกต่างกันไป ตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ให้ข้อเสนอไว้ว่า ถ้าฝึกเด็กให้กระทำและให้ส่งเสริมจะเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัย และพฤติกรรมที่ได้ผลมากที่สุด รองลงมาคือ การทำให้เด็กดูเป็นแบบอย่าง ส่วนการพูดอบรมสั่งสอนโดยตรงอาจได้ผลน้อย โดยเฉพาะถ้าผู้ใหญ่ผู้ให้การอบรมไม่ได้กระทำตามอย่างที่พูดสั่งสอนไว้หรือกระทำในทางตรงข้าม

ตำรวจ วรเดชะคงคา (2534 : 227 - 228) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียนที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ที่วัดม่วง เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางศาสนา มีการเปลี่ยนแปลงวินัยในตนเอง ทศนคติต่อพระพุทธศาสนาและการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมทางศาสนา

2. ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาด้านรวม และด้านบทบาทของวัดและพระสงฆ์สูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ

3. ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัว มามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมาโดยพบเฉพาะกลุ่มที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

4. ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่บิดามีระดับการศึกษาสูง มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาด้านหลักธรรมทางศาสนาสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมที่บิดามีการศึกษาต่ำ พบเฉพาะกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมา

5. ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมา มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรม และได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมา เฉพาะกลุ่มที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

6. ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมา มีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรม ที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวน้อย เฉพาะกลุ่มที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง

7. ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมา มีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมา เฉพาะกลุ่มที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

8. ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมทางศาสนาจากครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้ามากกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรม ที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เฉพาะผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมาก

กัจจ จันทวงษ์โส (2536 : 167) ได้ศึกษาการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน หลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา และสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ ของผู้เรียน สถานภาพ ระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัวของผู้ปกครองที่มีความแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีข้อเสนอแนะว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรปรับปรุงในเรื่องอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนมากขึ้น

กุศล อิศกุลย์ (2537 : 167) ได้ศึกษาการจัดการทางการศึกษาและทรัพยากรการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบลักษณะการจัดการทางการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา จากกลุ่มผู้บริหาร โรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานที่จัดจริยศึกษาดีเด่น มีลักษณะการวางแผนด้านบุคลากรและลักษณะการดำเนินการ ด้านสถานที่ศึกษาว่าโรงเรียน ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบลักษณะทรัพยากรการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจากกลุ่มครูผู้สอน พบว่า โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานที่จัดจริยศึกษาดีเด่น มีการใช้สื่อการสอน การใช้เทคนิคหรือวิธีสอน การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน และการประเมินผลการเรียนดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเรื่องอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นนามธรรมให้บรรลุผลตามจุดหมาย ผู้สอนจะต้องใช้กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียน และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติ ความสนใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีทัศน์การสอน

สภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันวิถีทัศน์นับว่าเป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้เพราะวิถีทัศน์เป็นเครื่องมือที่จะให้เห็นทั้งภาพและเสียง จึงสามารถที่จะให้ความรู้ทุกรูปแบบตั้งแต่ความรู้ง่าย ๆ ไปหากระบวนการที่ซับซ้อนได้ ดังนั้น ควรที่จะได้ทราบความหมายของคำว่า วิถีทัศน์ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน เพราะคำว่า Video Tape ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งได้มีการแปลเป็นภาษาไทยในหลาย ๆ คำต่างกัน เช่น เทปบันทึกภาพ เทปโทรทัศน์ แถบบันทึกภาพ เป็นต้น และมีจำนวนไม่น้อย ที่เรียกทับศัพท์ ว่า วิดีโอ คำว่า วิถีทัศน์ เป็นคำที่ราชบัณฑิตสถานบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในเชิงวิชาการ หมายถึง เครื่องที่แสดงภาพเพื่อความเพลิดเพลิน และได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “วิถีทัศน์” ไว้ดังนี้

สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534 : 233) ให้คำจำกัดความของวีดิทัศน์ (Video Tape) ว่า หมายถึง การบันทึกภาพเคลื่อนไหวลงในเส้นเทปบันทึกภาพในรูปของสนามแม่เหล็ก โดยใช้กล้องถ่ายภาพโทรทัศน์ เปลี่ยนภาพเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า แล้วนำสัญญาณทางไฟฟ้ามาบันทึกไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทป โดยใช้เครื่องเทปบันทึกภาพ (Video Tape Recorder) เมื่อต้องการจะดูภาพเครื่องเทปบันทึกภาพจะสามารถนำเอาภาพที่เก็บไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทป เปลี่ยนกลับมาเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า ส่งต่อไปยังเครื่องรับโทรทัศน์ หรือมอนิเตอร์ จะเกิดภาพเคลื่อนไหวปรากฏบนจอเครื่องรับได้เป็นภาพเคลื่อนไหวที่มีสีสวยสดงดงามเหมือนธรรมชาติ

นอกจากนี้แล้ว กิงส์ (King. 1979 : 50) ได้อธิบายความหมายของเครื่องเทปวีดิทัศน์ (Video Tape Recorder) ไว้อย่างละเอียดดังนี้

1. โทรทัศน์เป็นจอเครื่องรับสัญญาณโทรทัศน์ที่ต้องต่อกับสายอากาศและมีเครื่องบังคับ
2. เครื่องเทปวีดิทัศน์เป็นเครื่องถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์ซึ่งหมายความว่าสัญญาณจะถูกส่งออกจากเทปที่บันทึก แล้วผ่านเครื่องแปลงที่ส่งสัญญาณเช่นเดียวกับเครื่องส่งสัญญาณ โทรทัศน์ใหญ่ ๆ ในสถานีโทรทัศน์ แต่ส่งสัญญาณเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งช่องที่จะใช้สามารถที่จะปรับได้จากปุ่มปรับการส่งสัญญาณจากเทปโทรทัศน์นี้ ต่างจากสัญญาณส่งของการแพร่ภาพจากสถานีโทรทัศน์ ตรงที่สัญญาณจากเทปโทรทัศน์จะอ่อนมาก จนไม่สามารถส่งผ่านเสาอากาศได้ แต่ต้องต่อตรงเข้ากับเครื่องรับโทรทัศน์โดยสายอากาศ

3. เทปวีดิทัศน์เป็นเครื่องบันทึกและเล่นกลับ สัญญาณที่เป็นโทรภาพทั้งสีและขาวดำรวมทั้งสัญญาณเสียง ซึ่งทั้งหมดรวมกันอยู่บนแถบแม่เหล็ก แต่สัญญาณดังกล่าวจะไม่ดีเท่ากับปรับจากภาพที่เรารับจากคลื่นโทรทัศน์ของสถานีโดยตรง นอกจากนี้เทปโทรทัศน์ยังสามารถบันทึกสัญญาณได้จากกล้องโทรทัศน์ หรือจากฟิล์มคอนเวอร์เตอร์ เครื่องเทปโทรทัศน์ยังมีหลักการทางคุณภาพในระบบการบันทึกเสียง ที่จะดีเท่า หรือดีกว่าคุณภาพบันทึกเสียงจากห้องบันทึกเสียงทั่วไป

กิดานันท์ มลิทอง (2533: 144) กล่าวถึงแถบวีดิทัศน์ว่าเป็นวัสดุที่สามารถใช้บันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า และยังสามารถลบแล้วบันทึกลงใหม่ได้เช่นเดียวกับการเทปบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ทำด้วยสารโพลีเอสเตอร์ (polyester) มีขนาดความกว้างของแถบเทปหลายขนาดตั้งแต่ 0.5 นิ้ว , 1 นิ้ว หรือ 2 นิ้ว ทั้งนี้แล้วชนิดและระบบของเครื่องเล่นนั้น ๆ ในปัจจุบันนี้วีดิทัศน์ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย ตามบ้านเรือน สถาบันการศึกษา และสถานีโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้โทรทัศน์เพื่อการสอนและการศึกษา เนื่องจากสะดวกในการใช้มาก เนื่องจากสามารถบันทึกบทเรียนหรือการสอนไว้ได้และนำมาอีกหลายครั้ง

จากความหมายของวิทัศน์ดังกล่าว จึงขอสรุปสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ว่า รายการวิทัศน์ หมายถึง รายการที่บันทึกลงบนเทปวิทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน อันเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและสนใจบทเรียนมากขึ้น

คุณค่าของโทรทัศน์และวิทัศน์การสอน

สุรชัย สึกขาบัณฑิต (2526 : 2 - 5) กล่าวถึงอิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ว่า เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมวลชนมาก อิทธิพลของสื่อมวลชนทั้งสองชนิด มีทั้งทางดีและไม่ดี รายการวิทยุและโทรทัศน์จะแสดงให้เห็นแนวโน้มความต้องการและคุณค่าของสังคมนั้น ๆ และยังเป็นสื่อในการสร้างคุณค่าความต้องการ และแนวโน้มใหม่ ๆ แก่สังคม อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ต่อสังคมอาจแยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. อิทธิพลทางการเมือง
2. อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ
3. อิทธิพลทางการศึกษาโดยให้ความรู้และข่าวสาร
4. อิทธิพลทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรม
5. อิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม

ในบรรดาสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญมากในการศึกษา คือ วิทยุและโทรทัศน์ โทรทัศน์นั้นอยู่ในฐานะที่ดีมาก เพราะจะสามารถที่จะให้เห็นทั้งภาพและเสียง จึงสามารถที่จะให้ความรู้ในทุกรูปแบบตั้งแต่ความรู้ง่าย ๆ ไปหาขบวนการที่ซับซ้อนได้ เป็นเครื่องมือที่สามารถจะสอนให้เหมือนกับสอนด้วยครูโดยตรงเหมือนกัน (พินิต วัฒน. 2525 : 11)

สาเหตุที่โทรทัศน์เข้ามามีบทบาทแพร่หลายโดยเฉพาะในด้านการศึกษานั้นเพราะโทรทัศน์ให้ประโยชน์หลายประการ (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2523 : 327-328) ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างมาใช้ร่วมกันอย่างสะดวกเป็น การใช้สื่อที่เรียกว่า สื่อประสม ทำให้การเรียนรู้สมบูรณ์ สื่อประสมที่นำมาใช้ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป เทปบันทึกเสียง รูปภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ ของจริง หุ่นจำลอง หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ร่วมกับการสอนทางโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี

2. เป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญในการสอนและการเรียนของนักเรียน โดยใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถม มัธยม วิทยาลัย อุดมศึกษา

3. เป็นแหล่งวิทยาการอันสมบูรณ์ และเผยแพร่ภาพการสอนไปได้ไกล และกว้างขวาง นักเรียนมีโอกาสรับประสบการณ์จากบทเรียนที่ครูได้เลือกสรรแล้วเป็นอย่างดี

4. ช่วยปรับปรุงการสอนของครูประจำชั้น ครูประจำการ สามารถจะจำตัวอย่างหรือกลวิธีในการสอนที่ดี หรือในแขนงวิชาเหล่านั้น แล้วนำไปปรับปรุงการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ที่ดียิ่งขึ้นทำให้เกิดผลดีแก่เด็กอีกทางหนึ่งด้วย

5. ใช้ในการสาธิตอย่างได้ผล ในบทเรียนที่มีการแสดงเป็นตัวอย่างวิธีการ มีการปฏิบัติจริง ๆ เช่น การทดลองในวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปะขับร้อง ดนตรี ละครหรือการแสดงกิจกรรมในวิชาอื่น ๆ ผู้เรียนจากเทปโทรทัศน์สามารถเรียนได้ดีเช่นเดียวกับการเรียนจากครู

6. รายการโทรทัศน์นั้นสามารถบันทึกเทปโทรทัศน์ไว้ล่วงหน้า สามารถจัดข้อผิดพลาดของการสอนโดยลบทิ้งแล้วอัดใหม่

7. สามารถผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งในและนอกห้องเรียน และอาจใช้แลกเปลี่ยนรายการระหว่างกันและกันได้

8. ใช้สอนนักเรียนจำนวนมากได้ บทเรียนทางโทรทัศน์ที่มีครูสอนเพียงคนเดียว อาจถ่ายทอดไปยังนักเรียนจำนวนมาก เช่น ห้องเรียนขนาดใหญ่หรือห้องอื่น ๆ พร้อมกันหลาย ๆ ห้องนับว่าเป็นการประหยัดในด้านเวลา อุปกรณ์ จำนวนครูผู้สอนและด้านการเงินเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ ชม ภูมิภาค (2515 : 50-51) ได้กล่าวถึงคุณค่าพิเศษของโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษาไว้ว่า

1. เป็นเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กัน โดยสะดวกและประหยัด
2. เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของวิทยุและโทรทัศน์เข้าด้วยกัน
3. เป็นเครื่องมือที่สามารถเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้หลายประการ เพราะสามารถที่จะเสนอความคิดสำคัญ สร้างทัศนคติให้ข่าวสารสำคัญ โดยไม่จำเป็นที่ผู้รับจะต้องมีความสามารถทางภาษาสูง หรือต้องอยู่ ณ สถานที่เหตุการณ์นั้นด้วย
4. เป็นการขยายความสัมพันธ์ส่วนตัวของครูที่เก่ง ๆ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ ให้ถึงผู้รับมาก ๆ
5. โทรทัศน์จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญ
6. มีความปัจจุบันทันด่วนทำให้ผู้รับสนใจมากและยอมก่อให้เกิดการเรียนรู้สูง
7. โทรทัศน์สามารถนำเอาอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ เช่น ของจริง รูปภาพ ภาพยนตร์และอื่น ๆ เข้ามาร่วมกันด้วยความสะดวก การใช้อุปกรณ์การศึกษาหลายอย่างร่วมกันเช่นนี้ ย่อมทำให้ผู้เรียนเข้าใจดี การวิจัยพบว่า โทรทัศน์ใช้สอนหลักการ ความคิดรวบยอดและกฎเกณฑ์ได้ผลดีที่สุด

เทปวีดิทัศน์ถูกนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษามาก เพราะคุณสมบัติของเทปวีดิทัศน์เมื่อบันทึกภาพแล้วนำมาเปิดดูได้ทันที หรือบันทึกภาพนำมาตัดต่อภาพเนื้อหาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน หรือนำมาแก้ไขปรับปรุงต่อไปได้ เทปวีดิทัศน์ใช้บันทึกภาพการสาธิตต่าง ๆ ที่ไม่อาจเห็นได้ด้วยวิธีธรรมดา และยังสามารถนำไปใช้ได้อีกในครั้งต่อไป (Dale. 1956 : 355)

จากคุณค่าของรายการวีดิทัศน์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่ารายการวีดิทัศน์เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่จะนำประโยชน์มาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ จึงได้ศึกษาเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวีดิทัศน์ที่มีผู้สอนต่างกัน

ประเภทและรูปแบบของวีดิทัศน์

วีดิทัศน์เป็นวัสดุที่ใช้ควบคู่กับโทรทัศน์ ได้รับความนิยมนับเป็นอย่างมาก มีการปรับปรุงและวิวัฒนาการด้านราคาและรูปแบบให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในวงการศึกษามากขึ้น การบันทึกภาพรายการโทรทัศน์ส่วนมากจึงมีลักษณะคล้าย ๆ กัน เช่น เสนอข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ บันทึก และวิชาการ ฯลฯ แต่ละรายการจะเน้นเนื้อหาที่มากขึ้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของสถานี หากถือความมุ่งหมายของการออกรายการโทรทัศน์เป็นเกณฑ์ อาจแบ่งประเภทของโทรทัศน์ได้ 3 ประเภท คือ

1. โทรทัศน์เพื่อการค้า (Commercial Television) โทรทัศน์ประเภทนี้มุ่งทางด้านธุรกิจและการโฆษณา กิจกรรมและสินค้าเป็นส่วนใหญ่ มุ่งต่อผู้ชมที่เป็นประชาชนโดยทั่วไปทุกระดับชั้น ลักษณะของรายการส่วนมากเป็นประเภทบันเทิงสลับโฆษณา นอกนั้นเป็นรายการข่าวสารความรู้ ศิลปวัฒนธรรมบ้างเล็กน้อย

2. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า ETV นั้น โคนิก (Koenig. 1967 : 3) ได้ให้นิยามว่า คือ สื่อที่เผยแพร่รายการเกี่ยวกับข่าวสารต่าง ๆ การสอน วัฒนธรรม หรือเรื่องราวเกี่ยวกับสาธารณชนและให้ความบันเทิง สื่อคำนี้มีความหมายถึงวิธีการหลาย ๆ อย่างในการถ่ายทอดรายการการศึกษา ซึ่ง ETV อาจถูกส่งออกไปทางอากาศหรือโดยแบบโทรทัศน์วงจรปิดก็ได้ ดังนั้น ETV จึงมีความหมายที่กว้างขวางครอบคลุมถึงทุก ๆ แบบของรายการการศึกษาในหนังสือ A Manual of Audio Visual Techniques ได้แบ่งโทรทัศน์เพื่อการศึกษาออกเป็น 2 แบบ คือ

- 2.1 โทรทัศน์วงจรเปิด (Open-Circuit Television) การส่งกระจายเสียงแบบนี้ หมายความว่า สัญญาณจะถูกส่งออกไปโดยเครื่องส่งสัญญาณ ส่วนสัญญาณจะส่งออกไปได้ไกลในอาณาเขตแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับสภาพของภูมิประเทศนั้นด้วย ถ้าภูมิประเทศเป็นที่ราบสัญญาณจะส่งได้ไกล แต่ถ้าเป็นภูมิประเทศที่มีภูเขาอยู่มากสัญญาณที่โทรทัศน์สามารถส่งออกไปได้ก็เป็นระยะใกล้ ๆ

เพราะสัญญาณโทรทัศน์เดินเป็นเส้นตรงจากเครื่องส่งสู่เสาอากาศของ เครื่องรับโทรทัศน์ของผู้ชมที่บ้าน

2.2 โทรทัศน์วงจรปิด (Close - Circuit Television) การส่งกระจายเสียงแบบนี้ หมายความว่า สัญญาณจะถูกส่งออกไปในทาง Coaxial Cable การแพร่ภาพและเสียงจึงเป็นไปในวงจรจำกัดแค่สาย Coaxial Cable เดินไปถึง ประโยชน์ที่ต่างจากโทรทัศน์วงจรเปิดอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ โทรทัศน์วงจรปิดไม่มีปัญหาเรื่องการขออนุญาตจัดตั้งจาก Federal Commission

3. โทรทัศน์เพื่อการสอน (Instructional Television) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า ITV เป็นการใช้โทรทัศน์สำหรับการสอนโดยตรงตามหลักสูตร นี่ก็ข้อแตกต่างจากโทรทัศน์การศึกษา ดังนั้นความหมายของโทรทัศน์การสอน ก็คือความเป็นพิเศษเกี่ยวกับประโยชน์ต่าง ๆ ที่ใช้กับโรงเรียนหรือวิทยาลัย ซึ่งอธิบายได้ว่า เป็นการนำโทรทัศน์เข้าไปใช้ในหลักสูตรตามปกติของโรงเรียนหรือวิทยาลัยโดยคำนึงถึงระดับอายุและชั้นเรียน ไม่คำนึงว่าวิชาเหล่านั้นจะให้เครดิตหรือไม่ รวมทั้งการสอนของโรงเรียนตามหลักสูตร เป็นการช่วยการสอนของครู ดังนั้นโทรทัศน์การสอนจึงอาจเป็นโทรทัศน์ระบบวงจรเปิด หรือโทรทัศน์ระบบวงจรปิด หรือหมายถึงโทรทัศน์ทั้ง 2 ระบบ (Brown. 1969 : 302)

รูปแบบรายการต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนทางโทรทัศน์มีหลายรูปแบบ ซึ่งผู้สอนจะต้องทำการศึกษาให้เหมาะสมกับบทเรียนที่ใช้สอน

สุรชัย สิกขาบัณฑิต (2527 : 42) ได้กล่าวถึงรูปแบบนำเสนอรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดทำรายการทางการศึกษา คือ

1. แบบบทความ (Straight Talk)
2. แบบอภิปราย (Panel Discussion)
3. แบบสัมภาษณ์ (Interview)
4. แบบบันทึกเหตุการณ์จริง (On-the Spot)
5. แบบตอบปัญหาความรู้ (Quiz)
6. แบบโต้เถียง (Debate)
7. แบบสาธิต (Demonstration)
8. แบบแสดงละคร (Dramatization)
9. แบบห้องเรียนจำลอง (Classroom Pick-up)
10. แบบสารคดี (Feature)

เกศินี โชติเกษียร (2523 : 131) กล่าวถึงรูปแบบรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการศึกษาอาจจำแนกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. รูปแบบรายการผลิตขึ้นเพื่อการสอน (Teaching Format) เป็นกลุ่มรายการที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร รูปแบบของรายการมีบทบาทในเชิงสอนมากกว่าจูงใจ การผลิตรายการจะนานกว่าแบบอื่น

2. รูปแบบรายการเพื่อการเรียน (Learning Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรกก็ได้ หรืออาจใช้เพื่อการศึกษาทั่วไปก็ได้ แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ชมมากขึ้น ต้องให้ผู้ชมสนใจอยากติดตามโดยผู้ชมไม่มีความรู้สึกราวรายการที่ผลิตมุ่งมาสอนตน แต่กลับรู้สึกว่าเป็นรายการดีมีประโยชน์ น่าเรียนรู้ และเต็มใจชมโดยตลอด การผลิตรายการในรูปแบบนี้ต้องการความประณีตและเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูง

3. รูปแบบรายการเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร (Information Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อเสนอแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ ทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตนเองเข้ากับความจริงก้าวหน้าของสังคมได้อย่างถูกต้อง และใช้เทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดด้วย มิฉะนั้นผู้ชมจะหันไปหารายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทบันเทิงโดยง่าย สิ่งที่เป็นจริงไปแยกแยะให้ถึงสาเหตุและสรุปให้ได้ คนวิเคราะห์ต้องเก่งและจูงใจกลุ่มเป้าหมายได้จึงน่าสนใจ วิธีการนี้ใช้ได้ดีมากในการเรียนการสอนทางโทรทัศน์ แต่ควรเป็นส่วนหนึ่งของรายการมากกว่าทำทั้งรายการ

การเรียนการสอนโดยใช้วิธีทัศนนั้น นอกจากจะคำนึงถึงรูปแบบรายการแล้ว ผู้จัดทำรายการต้องคำนึงถึงวิธีการจัด วิธีนำเสนอภาพ เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายการวิทัศน์การสอน

วิทัศน์การสอนเป็นสื่อที่มีเครื่องมือและเทคนิคในการผลิตรายการได้มากมายหลายรูปแบบ สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

กุสตาฟส์สัน (Gustavsson, 1957 : 59-62) ได้ทดลองใช้โทรทัศน์สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศสวีเดน (Sodertalje Vocational School) ผลของการทดลองปรากฏดังนี้

1. โทรทัศน์เป็นนิมิตรใหม่ที่จะใช้เป็นอย่างดี
2. นักเรียนสนใจ และประหยัดเวลาในการสอน เพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการรับรู้แก่นักเรียนถึง 25-30 เปอร์เซนต์
3. สามารถแสดงเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน
4. ประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้น

แคนเนอร์ (Kanner. 1959 : 307-308) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการสอนโดยใช้โทรทัศน์ และจากครูสอนในวิชาไฟฟ้าเบื้องต้น ในด้านการเรียนความคงทนในการจำและระดับความสามารถโดยใช้นักเรียน 124 คน แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ใช้ผู้สอนคนเดียวและใช้อุปกรณ์การสอนเหมือนกัน ใช้เวลาสอน 38 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 วัน ทั้ง 2 กลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม สอบข้อสอบความคงทนในการจำหลังจากเรียน 1 เดือนผ่านไป แล้ว ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างการเรียนและความคงทนในการจำส่วนระดับความสามารถกลุ่มที่ใช้โทรทัศน์กว่ากลุ่มที่สอนโดยครู

เบสท์ (Best. 1959 : 305) ได้ทดลองใช้โทรทัศน์สอนเครื่อง I.B.M. แก่นักเรียนวิศวกรรมศาสตร์เพื่อดูผลสัมฤทธิ์ของการสอน การยอมรับของนักเรียนและครู ปัญหาเทคนิคของการทำงาน การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน สถานที่พัก เวลาในการเรียน คู่มือในการทดลอง ขอบเขตของการใช้และราคา ให้นักเรียนตอบแทนสอบถาม ผลปรากฏว่าวิชานี้ใช้โทรทัศน์สอนได้ผลดี ครูและนักเรียนยอมรับการสอนโดยโทรทัศน์ นักเรียนมีส่วนร่วม คุณภาพของการสอน และการเตรียมตัวดีขึ้น การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนเพิ่มขึ้น ความยาวของเนื้อหาลดลง 10-50 เปอร์เซ็นต์ สรุปว่าการใช้โทรทัศน์การสอนได้ผลดี และเสนอแนะให้ใช้โทรทัศน์สอนวิชาอื่น ๆ

เคลลี (Kelly. 1960 : 21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนทางโทรทัศน์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1959-1960 เพื่อต้องการทราบว่า การสอนทางโทรทัศน์จะให้ผลดีแก่นักเรียนหรือไม่ โดยทดลองกับนักเรียน 7 ห้องเรียนห้องเรียนละประมาณ 90-135 คนในเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา วิทยาศาสตร์เบื้องต้น คณิตศาสตร์เบื้องต้น การอ่าน และภาษาต่างประเทศ โดยใช้โทรทัศน์การศึกษา แล้วทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานของสตอดดาร์ด (Stoddard) ปรากฏว่าทุกวิชาที่สอนทางโทรทัศน์ได้ผลดี เช่นเดียวกับการเรียนในห้องเรียนขนาดใหญ่กับการเรียนธรรมดาทั่ว ๆ ไป แต่มีอยู่ 2 ห้องเรียนที่การทดสอบครั้งที่ 2 ได้คะแนนต่ำกว่าการทดสอบครั้งแรก

โฮลเมส (Holmes. 1960 : 238-239) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนระหว่างโทรทัศน์กับการเรียนกับครูในชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน เพื่อศึกษาว่าการสอนทางโทรทัศน์จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้เพียงใดผลการศึกษาพบว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของนักเรียนที่เรียนทางโทรทัศน์กับนักเรียนที่เรียนในชั้นธรรมดา มีผลการเรียนไม่แตกต่างกัน การสอนทางโทรทัศน์ก็ได้ผลดีในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ การสอนแบบเดิมจะได้ผลดีในวิชาภาษาอังกฤษ เด็กฉลาดชอบเรียนแบบเดิม เด็กที่มีสติปัญญาปานกลางและต่ำชอบการเรียนทางโทรทัศน์ เขาสรุปไว้ว่า โทรทัศน์สามารถนำมาแก้ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความสามารถได้

เอนเดอร์ (Endere. 1960:131) ได้เปรียบเทียบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สองกลุ่ม ซึ่งให้ดูรายการโทรทัศน์วิทยาศาสตร์ชุดหนึ่ง เปรียบเทียบกับนักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้ดูรายการโทรทัศน์ ผลการทดสอบปรากฏว่านักเรียนที่ได้ดูรายการโทรทัศน์มีนัยสำคัญของคะแนนพัฒนาการมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ดูรายการโทรทัศน์การสอน เขาได้สรุปว่านักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์ได้รับความรู้มากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนธรรมดา

เลมเลอร์ (Lemler. 1961 : 10-11) ได้รวบรวมผลวิจัยการสอนโดยโทรทัศน์ของ ฮีเคอิ คูมาตะ (Hideys Kumata) สรุปว่า

1. นักเรียนกลุ่มที่เรียนจากโทรทัศน์เรียนได้ดีพอ ๆ กับนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนตามปกติ
2. บางกรณีกลุ่มที่เรียนจากโทรทัศน์ได้ผลดีกว่ากลุ่มที่เรียนตามปกติ
3. เกี่ยวกับความจำ ปรากฏว่ากลุ่มที่เรียนจากโทรทัศน์จำได้ดีพอ ๆ กับกลุ่มที่เรียนตามปกติ
4. การสอนโดยโทรทัศน์ได้ผลดีกว่าการสอนตามปกติ ถ้าเนื้อหาวิชาจัดเป็นกลุ่มย่อย
5. การสอนโดยโทรทัศน์ได้ผลดีพอ ๆ กับการสอนแบบปาฐกถา หรือแบบตัวต่อตัว
6. การเรียนจากภาพยนตร์ที่ถ่ายจากรายการโทรทัศน์โดยตรงได้ผลดีพอ ๆ กับการเรียนจากรายการโทรทัศน์
7. การสอนทางโทรทัศน์มีประโยชน์ต่อผลการเรียนเกี่ยวกับทักษะมากกว่าวิธีอื่น ๆ
8. การฝึกครูที่สอนทางโทรทัศน์ที่มีดีสามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น

คาร์เนอร์ (Carner. 1962 : 118) ได้ประเมินผลการสอบอ่านทางโทรทัศน์ระบบวงจรปิด โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนคอร์ทแลนด์ (Cortland Public School) นักเรียนเหล่านี้ ได้เรียนวิธีอ่านจากโทรทัศน์ทุกวัน เพื่อฝึกฝนทักษะในการอ่านและให้เข้าใจศัพท์ ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่าน อยู่ในระดับต่ำได้รับความรู้ในการอ่านเพิ่มขึ้นมากกว่าการเรียนในชั้นธรรมดา

แชรรมม์ (Schramm. 1962:153) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการสอนทางโทรทัศน์วงจรปิดกับนักเรียนชั้นประถมปลายโรงเรียนคอร์ทแลนด์ (Cortland) พบว่านักเรียน 65 เปอร์เซนต์ไม่มีความแตกต่างกัน 21 เปอร์เซนต์ ได้ผลดีกว่า และ 14 เปอร์เซนต์ ที่ได้ผลด้อย นักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์จะมีความรู้และประสบการณ์กว้างขวางกว่านักเรียนในชั้นเรียนธรรมดา

ชัชวาลย์ วัดอักษร (2528 : 27) ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจากการดูรายการโทรทัศน์ปกติกับรายการโทรทัศน์ที่มีอักษรบรรยายประกอบ จัดแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 30 คน จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมให้ดูรายการโทรทัศน์ปกติที่เสนอภาพประกอบเสียงบรรยาย มีดนตรีประกอบที่เสนอกันทั่ว ๆ ไป กลุ่มทดลองให้ดูรายการโทรทัศน์ที่มีอักษรบรรยายประกอบ

ซึ่งเสนอภาพประกอบเสียงบรรยาย และมีคนตรีประกอบกับมีอักษรที่บรรยายเนื้อหาสำคัญ โดยย่อปรากฏบนจอด้านล่างของโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับภาพที่ปรากฏ และเสียงบรรยายหลังจากดูรายการโทรทัศน์ แล้วให้ทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบ ผลปรากฏว่าการเรียนรู้ของนักเรียนที่ดูรายการโทรทัศน์ที่มีอักษรบรรยายประกอบสูงกว่ารายการโทรทัศน์ปกคือน่าจะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ครี้น มณีโชติ (2529 : 52) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์รูปแบบต่างกับกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์การสอนที่เสนอภาพผู้สอนประกอบการติดต่อแทรกภาพตามเนื้อหา สูงกว่าการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ที่เสนอภาพโดยการติดต่อแทรกภาพตามเนื้อหาประกอบเสียงผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุทธนันต์ หาญณรงค์ (2530 : 50) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้สื่อช่วยจัดตั้งกับภายหลังการสอนชนิดจิตสัสม์และชนิดสิ่งพิมพ์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่เรียนจากรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้สื่อช่วยจัดตั้งกับภายหลังการสอนชนิดจิตสัสม์สูงกว่านักศึกษาที่เรียนจากรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้สิ่งช่วยจัดตั้งกับภายหลังการสอนชนิดสิ่งพิมพ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาวนา พรหมสาขา ณ สกลนคร (2531 : 52-53) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ระหว่างการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์การสอนแบบนำเรื่องที่บอกจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยใช้ตัวอักษรประกอบเสียงบรรยาย กับรายการโทรทัศน์การสอนที่เสนอภาพที่เป็นผลของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมประกอบเสียงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนจากรายการโทรทัศน์การสอน แบบนำเรื่องที่เสนอภาพที่เป็นผลของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมประกอบเสียงบรรยาย กับนักเรียนที่เรียนจากรายการโทรทัศน์แบบนำเรื่องที่บอกจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยใช้ตัวอักษรประกอบเสียงบรรยายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนันต์นพ นิรมล (2531 : 32) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียนจากเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนจากเทปโทรทัศน์สูงกว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ ส่วนผลการเรียนรู้ภาคความรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

อนงค์ ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2531 : 39-43) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยทักษะดนตรีไทยและศึกษาทัศนคติของนักเรียน ที่เรียนจากเทปโทรทัศน์การสอน ที่มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกส์เสริม กับการสอนปกติไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีทัศนคติในทางบวกต่อเทปโทรทัศน์

หทัยรัตน์ เทียนศรี (2532 : 48) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้รายการละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญด้วยวิธีการต่าง ๆ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เรียนจากรายการละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง กลุ่มที่ 2 ใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ที่ใช้ละครนำเรื่องสูงกว่าการใช้ละครสรุปท้ายเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมบัติ เทียบอุดม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนแบบโปรแกรม และวิดิทัศน์การสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนจากโปรแกรม และแบบปกติสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมหทัย ประสมศรี (2541:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน ที่เรียนจากบทเรียนวิดิทัศน์ด้วยตนเอง ที่มีเสียงบรรยายเพศต่างกัน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกันเรียนจากวิดิทัศน์ด้วยตนเองที่มีเสียงบรรยายต่างเพศกัน มีอิทธิพลร่วมกันต่อเจตคติที่มีต่อเสียงบรรยายอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าวิดิทัศน์ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน มีการนำเทคนิค รูปแบบ วิธีการต่าง ๆ มากมาย มาใช้เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จากงานวิจัยในเรื่องของการใช้วิดิทัศน์การสอนให้ผลดีว่าการสอนโดยใช้แบบธรรมดาหลาย ๆ ประการ ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า บทเรียนวิดิทัศน์ที่มีผู้สอนต่างกัน จะส่งผลต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาแตกต่างกันหรือไม่

สมมุติฐานการวิจัย

เจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และเป็นครู แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงทดลอง โดยจะดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลอง
4. การดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบรมวงศเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แล้วจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มๆละ 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแล้วกำหนดเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2 โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง โดยให้

กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากรายการวิดีโอทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ มีเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบ

กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากรายการวิดีโอทัศน์การสอน มีผู้สอนเป็นครู มีเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. รายการวิดีโอทัศน์การสอนที่บันทึกลงในเทปวิดีโอทัศน์ระบบ PAL แบบ VHS วิชาพุทธศาสนา จำนวน 4 เรื่อง คือ บทที่ 3 พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม ,บทที่ 4 พระสงฆ์และการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ , บทที่ 6 หน้าที่ชาวพุทธ และบทที่ 7 การบริหารจัดการและปัญญา ผลิตเป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 เป็นรายการเทปวีดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ มีเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบ

แบบที่ 2 เป็นรายการเทปวีดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู มีเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบ

2. แบบวีดิทัศน์ที่มีต่อวีดิทัศน์การสอน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีผู้สอนต่างกัน

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลอง

การสร้างรายการวีดิทัศน์การสอน

ผู้วิจัยได้ผลิตรายการวีดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนต่างกัน 2 แบบ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524 (ฉบับปรับปรุง ปี 2533)

ในรายวิชาพุทธศาสนา

1.1 ศึกษาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา และจัดลำดับเนื้อหา

1.2 เขียนบท (Script) โดยปฏิบัติเป็นขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 รวบรวมเอกสาร ตำรา และวัสดุที่เกี่ยวข้อง และคัดเลือกให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.2.2 เขียนบทดำเนินเรื่อง

1.3 นำบทวีดิทัศน์ (Script) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา จำนวน 3 ท่าน ด้านเทคนิคการผลิตสื่อ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบโดยได้มีการปรับเนื้อหาบางส่วน และให้เพิ่มตัวอักษรคำบรรยายตามคำแนะนำ

1.4 ดำเนินการถ่ายทำวีดิทัศน์ที่ได้ปรับปรุงแล้ว จำนวน 2 รูปแบบโดยใช้บทวีดิทัศน์เดียวกัน แตกกันเฉพาะผู้สอน ตามกระบวนการดังนี้ตามลำดับ จัดเตรียมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทำ ถ่ายทำตามบท ตัดต่อ และบันทึกเสียง

1.5 นำรายการวีดิทัศน์การสอนสำหรับทดลองทั้ง 2 แบบ ไปตรวจสอบความถูกต้อง โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ โดยประธานที่ปรึกษาให้แก้ไขเสียงบรรยายให้เป็นเสียงของผู้สอนตลอดทั้งรายการและได้นำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

การสร้างแบบวัดเจตคติ

การสร้างแบบวัดเจตคติ ดำเนินการสร้างโดยวิธีการดังนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)
2. สร้างแบบวัดเจตคติ ที่มีต่อทัศนคติการสอน 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. นำแบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภาษา ความชัดเจน ความเหมาะสม แล้วนำคำแนะนำที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในการทดลอง จำนวน 60 คน

5. นำแบบวัดเจตคติมาตรวจให้คะแนน โดยถือเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

กรณีที่ 1 ข้อความที่มีความหมายเชิงนิมิต (Positive)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1 คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อความที่มีความหมายเชิงนิเสธ (Negative)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5 คะแนน

6. วิเคราะห์หาค่าอำนาจการจำแนกรายข้อ โดยนำคะแนนของผู้เรียนแต่ละคนมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดไปจนถึงต่ำสุด แล้วคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % แบ่งกลุ่ม คัดผู้ได้คะแนนสูงเป็นกลุ่มสูง และผู้ที่ได้คะแนนต่ำเป็นกลุ่มต่ำ แล้วนำคะแนนทั้งสองกลุ่มมาวิเคราะห์โดยใช้ t-test ข้อใดที่ได้ค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (อังคณา สายยศ. 2528:185)

7. ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบและเขียนข้อสอบ
2. วิเคราะห์เนื้อหาและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
3. สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ซึ่งมีคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบเดียว จำนวน 60 ข้อ
4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาช่วยพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
5. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนที่เคยเรียนแล้วและไม่ใช้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน
6. นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนนข้อที่ถูก 1 คะแนน ข้อใดที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน
7. วิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซ็นต์ ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ และเปิดตารางวิเคราะห์ข้อสอบ ของ จุง เทห์ ฟาน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และ ค่าอำนาจจำแนก (r) และ คัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายระหว่าง .31 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก .22 - .50 เพื่อนำไปใช้ในการทดลองจริง จำนวน 30 ข้อ
8. นำข้อสอบที่เลือกมาใช้จำนวน 30 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 โดยได้ความเชื่อมั่นที่ .64

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แบบแผนการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองและมีการทดสอบหลังการทดลอง มีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	การทดสอบ
E_1	X_1	T_{1E1}
E_2	X_2	T_{2E2}

โดยให้	E_1	แทน	กลุ่มทดลอง 1
	E_2	แทน	กลุ่มทดลอง 2
	X_1	แทน	การจัดกระทำ (Treatment) ด้วยการเรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์
	X_2	แทน	การจัดกระทำด้วยการเรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู
	T_{1E1}	แทน	เจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนจากวีดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ของกลุ่มทดลองของกลุ่มที่ 1
	T_{2E2}	แทน	เจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนจากวีดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนเป็นครู ของกลุ่มทดลองของกลุ่มที่ 2

2. การดำเนินการทดลอง การทดลองครั้งนี้กระทำพร้อมกันครั้งละ 2 กลุ่ม ในวันและเวลาเดียวกัน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เครื่องมือในการทดลอง 3 คน ดำเนินการทดลองตามลำดับดังนี้

2.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยทำความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับการจัดห้องทดลอง การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทดลอง การควบคุมห้องทดลอง ตลอดจนวิธีการดำเนินการทดสอบ

2.2 จัดเตรียมห้องทดลองสำหรับเรียนจากรายการวีดิทัศน์การสอน โดยใช้เครื่องเล่นเทปวีดิทัศน์ต่อกับเครื่องรับโทรทัศน์สี จอภาพขนาด 21 นิ้ว ห้องละ 1 ชุด

2.3 การดำเนินการทดลอง ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองอีกครั้งหนึ่ง ให้อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้ จากนั้นชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มทราบว่า จะเรียนจากรายการวีดิทัศน์การสอน วิชาพุทธศาสนา จำนวน 4 เรื่อง มีความยาว 27 นาที โดยบอกจุดมุ่งหมายในการเรียน เพื่อให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเข้าใจ เมื่อพร้อมและได้เวลาตามที่กำหนดแล้วดำเนินการทดลอง โดยให้

กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากรายการวีดิทัศน์การสอนชุดที่ 1

กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากรายการวีดิทัศน์การสอนชุดที่ 2

2.4 เมื่อรายการวิดิทัศน์การสอนจบลงทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบที่ได้คัดเลือกแล้ว ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบเท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 นาทีและวัดเจตคติ

2.5 นำกระดาษคำตอบของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มาตรวจให้คะแนน

2.6 รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลได้ใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้การทดสอบค่า t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (t-test Independent Samples)
2. เปรียบเทียบเจตคติต่อผู้สอนในวิดิทัศน์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้การทดสอบค่า t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (t-test Independent Samples)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย
 - 1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
 - 2.1 ค่าระดับความยากง่าย และค่าอำนาจการจำแนกของแบบทดสอบ
 - 2.2 ค่าความเที่ยงตรง ของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร คูเคอร์ ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20
 - 2.3 หาค่าอำนาจการจำแนกของแบบวัดเจตคติโดยใช้เทคนิค 25 % แบ่งกลุ่มสูงและต่ำ แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ โดยใช้สูตร t-test for Independent Samples
 - 2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อผู้สอน โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Cronbach (อนันต์ โสภา .2534 :148)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบผลเจตคติต่อผู้สอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์กับวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู ด้วยค่า t-test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	หมายถึง	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ย
S	หมายถึง	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-distribution

กลุ่มทดลองที่ 1 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากวัดทัศนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์

กลุ่มทดลองที่ 2 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากวัดทัศนที่มีผู้สอนเป็นครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อผู้สอนในวัดทัศนระหว่างกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม

ผลการเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อผู้สอนในวัดทัศน

การเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อผู้สอนของนักเรียน กลุ่มที่เรียนจากวัดทัศนการสอน ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์และกลุ่มที่เรียนจากวัดทัศนการสอนที่มีผู้สอนเป็นครู

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและทำการวัดเจตคติเรียบร้อยแล้ว ได้นำผลมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อผู้สอนของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ดังผลการวิเคราะห์ที่แสดงไว้ใน ตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อผู้สอนในวิดิทัศน์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลองที่ 1	30	76.80	3.595	4.22 **
กลุ่มทดลองที่ 2	30	72.50	4.273	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 คือนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์กับกลุ่มทดลองที่ 2 คือนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์ที่มีผู้สอนเป็นครู มีเจตคติต่อผู้สอนแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์มีเจตคติต่อผู้สอนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และกลุ่มที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียบร้อยแล้ว ได้นำผลมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม ดังผลการวิเคราะห์ที่แสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลองที่ 1	30	17.40	3.50	1.29
กลุ่มทดลองที่ 2	30	18.50	3.07	

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน และได้วิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนที่เรียนจากวีดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ กับนักเรียนที่เรียนจากวีดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองเปรียบเทียบเจตคติต่อผู้สอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากการเรียนด้วยวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์และวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อผู้สอน ของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ กับวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ กับวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนต่างกัน มีเจตคติต่อผู้สอนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์กับนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบวรมงคล เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 จำนวน 30 คน และกลุ่มทดลอง 2 จำนวน 30 คน โดยวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 วิถีทัศน์การสอนที่มีผู้สอน 2 แบบ คือ วิถีทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และวิถีทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู จำนวน 4 เรื่อง คือ

2.1.1 พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม ตอน อารยวัฑฒิ 5

2.1.2 พระสงฆ์และการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์

2.1.3 การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ตอน ชัมมานุสติ

2.1.4 หน้าที่ชาวพุทธ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .31 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .22 - .50 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.64

2.3 แบบวัดเจตคติที่มีต่อวิถีทัศน์การสอน แบบวัดนี้ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

3. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

3.1 ให้กลุ่มทดลองที่ 1 ศึกษาจากวิถีทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ ให้กลุ่มทดลองที่ 2 ศึกษาจากวิถีทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู โดยทำการทดลองในวันและเวลาเดียวกัน โดยมีผู้ช่วยในการทดลองครั้งนี้ จำนวน 3 คน

3.2 หลังจากการเรียนรู้จากวิถีทัศน์การสอน ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทันทีโดยใช้เวลา 30 นาที และหลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดเจตคติที่มีต่อผู้สอน โดยใช้เวลา 10 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

1. หาคะแนนเฉลี่ย โดยนำคะแนนทดสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคะแนนจากแบบวัดเจตคติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการคำนวณอื่น ๆ
2. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความแปรปรวน เพื่อดูการกระจายของคะแนน

3. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบและแบบวัดเจตคติระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้ t-test แบบ Independent Sample โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺

สรุปผลการศึกษากันว่า

1. เจตคติที่มีต่อผู้สอนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเจตคติของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่สอนเป็นครู

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนเป็นครู ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. เจตคติที่มีต่อผู้สอนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เจตคติต่อผู้สอนในวิดิทัศน์ที่เป็นพระสงฆ์สูงกว่าผู้สอนที่เป็นครู ซึ่งอาจเป็นเพราะ ผู้สอนที่เป็นพระสงฆ์เป็นตัวแทนของศาสนา เป็นผู้ศึกษาหลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นผู้เผยแผ่ศาสนา จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาพุทธศาสนา ที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับประภาเพ็ญ สุวรรณ(2520 : 20) ที่กล่าวว่า ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิธีสอนของครูและวิชาที่เรียน จะทำให้นักเรียนสนใจและเรียนวิชานั้นได้ดี และ นกเล็ก สุขถิ่นไทย (2527 : 17-18) ยังกล่าวอีกว่าการเกิด ทัศนคติเป็นเรื่องของการเรียนรู้ มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่เกิด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัย ของ ชมพูนุช ศรีมุกดา (2530 : 68) ที่ศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อพระพุทธศาสนาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสืบสวนสอบสวน และโดยวิธีสอนตามคู่มือครู พบว่าเจตคติต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนวิชาพุทธศาสนา จากการทดลองพบว่า กลุ่มที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และกลุ่มที่มีผู้สอนเป็นครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการผลิตวิดิทัศน์ทั้งสองแบบมีการเตรียมขั้นตอนของการผลิตแบบเดียวกัน ตามลำดับ ดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายและ

เนื้อหาของบทเรียน เรียบเรียง และเขียนบทวิทัศน์ให้ครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำบทวิทัศน์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจบทด้านเนื้อหา และด้านผลิตสื่อ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วดำเนินการถ่ายทำตัดต่อ และบันทึกเสียง โดยให้คณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขอีกครั้งก่อนที่จะนำไปทดลองจริง ซึ่งเป็นวิทัศน์การสอนที่มีเนื้อหาเดียวกันทั้งสองแบบ ต่างกันเพียงผู้สอนอาจทำให้นักเรียนจับใจความสำคัญได้เท่า ๆ กัน ทำให้สามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ใกล้เคียงกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงไม่แตกต่างกันการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พยายามผลิตวิทัศน์ให้ดูไม่ซับซ้อน มีการใช้ตัวอักษรประกอบคำอธิบายที่เป็นคำอ่านยากเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ประกอบกับคำแนะนำ และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้วิทัศน์การสอนมีความสมบูรณ์และสื่อความหมายได้ดี ซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่ศึกษาจากวิทัศน์ที่มีภาพและคำบรรยายเหมือนกันต่างกันเพียงผู้สอน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของยอลลีส์ (Yolles.1973 : 3172 – A) ที่ศึกษารูปแบบของเสียงบรรยายในวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาเกรด 4-5-6 โดยใช้เสียงนักเรียนระดับเดียวกับผู้เรียนเป็นผู้บรรยายกับรูปแบบของเสียงบรรยายที่ครูเป็นผู้บรรยาย โดยส่งผลต่อความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ สมบูรณ์ ตั้งตระกูล (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้และเจตคติที่มีต่อเสียงบรรยาย ของผู้เรียนที่เรียนจากสไลด์เทปที่บรรยายโดยผู้บรรยายอาชีพที่มีชื่อเสียงและสไลด์เทปที่บรรยายโดยผู้บรรยายอาชีพ ไม่แตกต่างกัน และ สมหทัย ประสมศรี (2541:บทคัดย่อ) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกันที่เรียนจากบทเรียนวิทัศน์ด้วยตนเอง ที่มีเสียงบรรยายเพศต่างกัน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพต่างกันที่เรียนจากวิทัศน์ด้วยตนเองที่มีเสียงบรรยายเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า เจตคติที่มีต่อผู้สอนของนักเรียนที่เรียนจากวิทัศน์การสอนที่ผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และวิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 จะเห็นได้ว่าเจตคติต่อผู้สอนในวิทัศน์การสอนที่เป็นพระสงฆ์สูงกว่าผู้สอนที่เป็นครู ผู้วิจัยเห็นสมควรให้ผู้สอนเห็นความสำคัญต่อผู้สอนที่เป็นพระสงฆ์ เพราะเจตคติที่ดีย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและเกิดความพร้อมในการเรียน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเจตคติ ความสนใจ ซึ่งถ้ามีการออกแบบและผลิตสื่อการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนย่อมจะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนแต่ละระดับ เพื่อให้มีการผลิตสื่อได้อย่างเหมาะสมต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านผู้สอนในลักษณะอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการผลิตสื่อวีดิทัศน์ เช่น บุคลิกภาพของผู้สอนที่เคร่งขรึมแบบวิชาการ หรือแบบสนุกสนาน โดยคัดเลือกเนื้อหาที่สอนให้เหมาะสม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีเดชา, 2528.
- ก่าจัด จันทพงษ์โส. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน
หลักสูตรระดับชั้นสูง ของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร .
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
อัคราณา.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพส
โปรดักส์ จำกัด, 2536.
- กุศล อิศกุลย์. การศึกษาการจัดการศึกษา และทรัพยากรการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาใน
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น . ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัคราณา.
- เกศินี โชติกเสถียร. การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน. เอกสารประกอบการสอนเทคโนโลยี 320.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- โกศล มีคุณ. การวัดจริยธรรม. ราชบุรี : วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี, 2533.
- กรีน มณีโชติ. การศึกษาผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์รูปแบบต่างกัน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัคราณา.
- ชม ภูมิภาค. "โทรทัศน์กับการศึกษาตลอดชีพ," เทคโนโลยีทางการศึกษา ประสานมิตร, ฉบับที่ 2.
หน้า 50. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2515.
- ชมพูนุท ศรีมุกดา. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่มีต่อพระพุทธ
ศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน
และโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
อัคราณา.
- ชัชวาลย์ วัดอักษร. การศึกษาผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ปกติกับรายการโทรทัศน์ที่มี
อักษรบรรยายประกอบ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัคราณา.
- เชิดศักดิ์ โฉมาสินธุ์. การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

- ธนวรรณ สังข์ทอง. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนา เรื่อง อริยสัจ 4 และ
ฆราวาสธรรม 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้บทบาทสมมติ.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
อัคราณา.
- ธีระพร อุวรรณโน. "การวัดทัศนคติ : ปัญหาการใช้เครื่องมือทำนายพฤติกรรม," วารสาร
ครุศาสตร์. 14 : 133-160 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2528.
_____. ทฤษฎีเจตคติที่ใช้ทำนายพฤติกรรม : ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
อัคราณา.
- นิรมล จำลอง. การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเป็นพุทธศาสนิกชนและความรู้สึที่ดีต่อพุทธศาสนาของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะ
นิสัยความเป็นพุทธศาสนิกชน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัคราณา.
- บุญโชติ นุ่มปาน. ผลของการใช้เกมคณิตศาสตร์ที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัคราณา.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- ปราณี วิรุทธาณิชย์. การสอนศีลธรรมในโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อัคราณา.
- พรนิวัฒน์ เป้นเพชร. ผลของตำแหน่งการเสนอคำถามกับประเภทของจุดประสงค์การเรียนรู้
ในบทเรียนโทรทัศน์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2535. อัคราณา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2535
- พระเทพปริยัติโมลี (ทองดี สรเดโช). หลักการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลื่องเชื่อง, ม.ป.ป.
- พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตินาโ). ส่องสิ่งสงสัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สืหวร , 2527.
- พินิต วัฒน. การผลิตรายการโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

พิสิฐ นาครำไพ. การศึกษาผลการเรียนรู้หนังสือการ์ตูนที่ใช้วิธีนำเรื่องแบบต่าง ๆ กัน.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
อัคราณา.

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. พื้นฐานทางสังคมวิทยาของการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย

พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี. การยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของ
ชาวชนบทและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง. รายงานการวิจัยฉบับที่ 34. สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ. การสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมตอนต้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ธนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัคราณา.

ไพโรจน์ ธีระธนากุล. เทคนิคการผลิตรายการวิดีโอเทปเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม
กรุงเทพฯ, ม.ป.ป.

ภาวนา พรหมสาขา ณ สกลนคร. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์การสอน

ที่นำเรื่องต่างกัน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2531. อัคราณา.

ยุทธนันต์ หาญณรงค์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากรายการโทรทัศน์การสอน

ที่ใช้สื่อช่วยจัดสัปดาห์หลังการสอนสองชนิด. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัคราณา.

วัฒนา ศรีสัตย์วาจา. จิตวิทยาทัศนคติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2534.

วันชัย มีกลาง. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติงานและการได้รับ

ถ่ายทอดทางศาสนา ของนิสิตระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร.

ปริญญาานิพนธ์ วท.ม กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

อัคราณา.

วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สุริยาสาส์,

2537.

_____. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โอเคเอ็นสโตร์, 2525.

วิทย์ วิศุทเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส.048

พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2535.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. การใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพในการสอนวิชาพุทธศาสนา ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ศักดิ์ สุนทรเสณี. เจตคติ. กรุงเทพฯ : คี.ดี. บุ๊คสโตร์, 2531.

สนอง ฉินนานนท์. “สื่อสารมวลชนกับการศึกษานอกระบบและการสอนทางไกล” งานย่อย. 1
(4) : 51; 2526.

สมคิด ชันทอง. การสร้างชุดการสอน ที่มีประสิทธิภาพวิชาสังคมศึกษา ส 606 เรื่อง
ศาสนาพุทธ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524. ปรินิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

สมบัติ เทียบอุดม. การศึกษาผลการใช้วิดิทัศน์โปรแกรม ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชา
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

สมบุรณ์ คังตระกูล. ผลของเสียงผู้บรรยายที่มีต่อการเรียนรู้และเจตคติของผู้ฟัง. ปรินิพนธ์
กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

สมบุรณ์ สงวนญาติ. เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. ตำราเอกสารวิชาการฉบับที่ 41 ภาค
พัฒนาตำราและเอกสารทางวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2534.

สมปอง ขวงสะอาด. เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการดูแลสุขภาพ.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
อัดสำเนา.

สมหทัย ประสมศรี. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ที่มีบุคลิกภาพต่างกัน ที่เรียนด้วยบทเรียนวิดิทัศน์ด้วยตนเองที่มีเสียงบรรยายเพศต่างกัน
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.
อัดสำเนา.

สำรวย วรตะชะคงคา. ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียน
ที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณรอุดรที่วัดม่วง เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร.
ปรินิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534 .
อัดสำเนา.

สุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย. เทคโนโลยีและสื่อการศึกษาหน่วยที่ 6-10. กรุงเทพฯ :

สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา, 2523.

สุนทร โคมินและสนิท สมักรการ. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. เครื่องมือในการวัดรายงาน

การวิจัย สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2532.

สุภาพร เลาสถิตย์. การวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับทัศนคติต่อโรงเรียนของนักเรียนของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. “บทบาทวีดิโอเทปในโรงเรียน,” รวมบทความเทคโนโลยีทางการศึกษา.

คุรุสภา, 2526.

_____. ความรู้เบื้องต้นวิทยุและโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2527.

สุนทร โคมินและสนิท สมักรการ. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. เครื่องมือในการวัดรายงาน

การวิจัย สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2532.

สุรพล โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

โสภณ ชูพิกุลชัย “การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่วัยรุ่นระยะกลางในกรุงเทพฯ เห็นห่างศาสนา,”

ประมวลสรุปผลงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, ม.ป.ป.

หทัยรัตน์ เทียนศรี. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้การสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละคร

เสนอสาระสำคัญด้วยวิธีการต่างกัน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

อมิตดา รูปสม. การศึกษาผลการใช้ชุดการสอนมินิคอร์ส (Minicourse) ต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติ

ของการเรียนในวิชากลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา

อนงค์ ภาณุตานนท์ ณ มหาสารคาม. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะและทัศนคติที่มีค่อนักเรียน

คนครไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากเทปโทรทัศน์ที่มีโปรแกรม

คอมพิวเตอร์กราฟิคเสริมกับการสอนปกติ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

อนันต์นพ นิรมล. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.

ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2531. อัดสำเนา.

อรทัย ศรีสันติสุข. “โทรทัศน์กับการสร้างจินตนาการของเด็ก,” สื่อสารมวลชน. 4(1) : 99 ;
ตุลาคม 2527.

อรอนงค์ สุวรรณกุล. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนพุทธศาสนาตามเนื้อหาของ
หลักสูตรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้
ชุดการเรียนการสอนกับไม่ใช้ชุดการเรียนการสอน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

Allport , Gordon W. “Attitude,” in Martin Fishbein. ed. Reading in Attitude
Theory and Measurement. New York : John Wiley and Sons , Inc., 1967.

Best, John W. Research in Education. N.J. : Prentice-Hall, Inc., 1959.

Bledso, Joseph C. “Factor Related to Pupil Observation Reports of Teacher and
Attitude toward Their Teacher”, in Journal of Educational. 65: 121-122;
November, 1971.

Brown, James W. and others. A.V. Instruction Media and Methods. 3rd ed., New York :
McGrawHill Book Co., 1969.

Brown, William F. and Wayne H. Holtzman. SSHA Manual Survey of Study Habits
and Attitudes. New York : Psychological Corporation, 1976.

Carner, Richard L. “ An Evaluation of Teaching Reading to Element Pupils through
Closed Circuit TV ,” Dissertation Abstracts International. 23 :160 ; 1962.

Dale, Edger. Audio Visual Methods in Teaching. Revised Edition . New York :
Holt , Rinehart and Winston 1956.

Kanner, Joseph H.; Sanford Katz, and Peter B. Goldsminth. “ Evaluation of
Intensive Television for Teaching Basis Electricity,” in Audio-Visual
Communication Review. 77 (4) :307; May-June, 1959.

Katz, D. The Functional Approach to the Study of Attitudes. In M. Fishbein (Ed)
Attitude Theory and Measurement. New York: John Wiley & Son, 1967.

- Kelly, Fred C. "Evaluation Report on First Year Using Education Television 1959-1960 Doss Moines and Plod Country School," in Audio-Visual Communication Review. 8 : 134 ; May, 1960.
- King, G. "Guide to Video Entertainment," in Parch Hi-Fi. April, 1979.
- Koenig, Allen E. and B. Ruane Hill. The Farther Vision. Wisconsin : The University of Wisconsin Press, 1967.
- Koivo, Anne Divlak. "The Relationship of Student Perception of Study Habits and Attitudes Based on Difference in Sex, Grade, and Academic Achievement." Dissertation Abstracts International. 43 : 2624 – A ; February, 1983.
- Endere, D.E. "Academic Achievement in Grade Six Science Resulting from Supplementary Instruction by Open Circuit Television," Dissertation Abstracts International. 21; 1960.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw - Hill, 1973.
- Gustavsson, Normen. Constructing Achievement Test. 3rd ed. New York : Prentice Hall, Inc., 1957.
- Holmes, Pressley D. Jr. A.V. Communication Review. 8 : 54; July-August. 1960.
- Lemler, Ford L. and Robert Leestma. Supplementary Course Materialism Audio Visual Education. Slater's Bookstore, 1961.
- Purdue University "Closed Circuit Television Instruction," Research in Instructional Television and Film. Washington, D.C. : U.S. Office of Education, 1967.
- Rokeach, Milton. Beliefs, Attitude and Values. San Francisco: Jossey - Bass, 1970.
- Rosenberg, G. and others. Attitude Organization and Change. New Haven : Yale University, 1960.
- Schramm, Wilbur. What We Know about Learning from Instructional Television the Next Ten Years. California : Institute for Communication Research, 1962.
- Thurstone, L.L. "Attitudes Can Be Measured," in American Journal of Sociology. 33:531; 1928.

Yolles, Richard Sigmund , Multiple – image and Narrative Formats in Teaching

Intermediate Grade Science, in Dissertation Abstracts International. 33:3172

– A; 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทวิดิทัศน์วิชาพุทธศาสนาจำนวน 4 เรื่อง

1. พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม ตอน อารยวัติ 5
2. พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์
3. หน้าที่ชาวพุทธ ตอน จุมน่งหมายการไปวัด
4. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ตอน รัชมานุสสติ

พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	Caption ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เสนอ พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม ตอน อารยวัฑฒิ 5	Fade In เสียงดนตรี Fade out เสียงดนตรี
	MS. ผู้สอน	สวัสดีครับ /เจริญพร นักเรียนทุกคน พุทธธรรม คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า นับว่าเป็นหลักสัจธรรมที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชีวิตและสังคม ถ้าหากชาวพุทธได้ศึกษาให้รู้ให้เข้าใจเนื้อแท้ของหลักพุทธธรรมและน้อมนำมาปฏิบัติกันอย่างจริงจังแล้ว ย่อมจะเกิดประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันอย่างมากมาย ทั้งที่เป็นประโยชน์ในโลกนี้ โลกหน้า และประโยชน์สูงสุด คือ ได้บรรลุมรรคผลและนิพพาน ซึ่งพุทธธรรม คำที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาต่อไปนี้ คือ อารยวัฑฒิ 5 ประการ
	Dis ภาพ CU/MS พุทธประวัติ	Fade In เสียงดนตรี การศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชนทุกคน เพราะพุทธศาสนิกชนที่ดีย่อมปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งเราควรศึกษาหลักธรรมของพระพุทธองค์ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน ในที่นี้ขอยกตัวอย่างหลักธรรมที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนดังนี้
	Caption อารยวัฑฒิ แปลว่า (ข้อณภาพพุทธประวัติ/กิจกรรมทางศาสนา)	อารยวัฑฒิ แปลว่า หลักธรรมอันเป็นเครื่องมือพัฒนาคน ให้ก้าวไปสู่ความเป็นอารยชน หมายความว่า หลักธรรมคืออารยวัฑฒินี้ นับว่าเป็นหลักธรรมหรือคุณสมบัติพื้นฐานที่นำไปสู่ปฏิบัติหลุดพ้นจากความป่าเถื่อน และก้าวขึ้นสู่ความเป็นอารยชน

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	MS/LS ภาพการจราจร/ชีวิตในเมือง/ภาพโบราณสถาน	สังคมมนุษย์ในโลกนี้ ยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่จะต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปไม่ว่าจะเป็นอาคาร บ้านเรือน ถนนหนทาง การศึกษาเล่าเรียน กฎหมาย กฎระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่าง ความเชื่อ ถิ่นต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าขึ้นไปอีก ถ้าหากหยุดอยู่กับที่ ไม่มีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมแล้ว สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นก็จะกลายเป็นของเก่าคร่ำคร่าล้าสมัยใช้การไม่ได้ดีอย่างเดิม (Fade out เสียงดนตรี)
	MS ผู้สอน	ในด้านจิตใจก็เช่นเดียวกัน พระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้เจริญงอกงามขึ้นตามลำดับ เป็นอารยชน โดยการสอนให้ลดละความชั่วร้ายต่าง ๆ และทำลายกิเลสเครื่องเศร้าหมองในจิตใจให้ลดน้อยลง ให้หมดไปในที่สุด หลักธรรมที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้เจริญงอกงามที่นำมาให้ศึกษาก็คือ อารยวัฑฒ 5 ประการ (เสียงดนตรี)
	Caption 1. ศรัทธา LS ภาพวิถีชีวิตผู้คนในเมือง ในชนบท/ ภาพการทำบุญ ตักบาตร MS ภาพวิถีชีวิต	อารยวัฑฒ ประการที่ 1 ศรัทธา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ คำว่า "ศรัทธา" แปลว่า ความเชื่อถ้อย หรือความเชื่อมั่น ตามปกติคนเราก่อนที่จะลงมือกระทำการงานใด ๆ นั้น พระพุทธ-ศาสนาสอนให้เราตั้งจิตตั้งใจ สร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองก่อน ท่านสอนให้ปลูกศรัทธาความเชื่อมั่นก่อน และในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันความเชื่ออย่างผิด ๆ สอนให้เชื่อแบบมีปัญญา (สัทธาญาณสัมปยุต) คือ ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนว่า สิ่งใดควรเชื่อสิ่งใดไม่ควรเชื่อ ซึ่งสิ่งที่ควรเชื่อในทางพระพุทธศาสนาท่านสอนให้เชื่อในหลัก 4 ประการคือ

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	LS ภาพนักเรียนเรียนหนังสือ MS ภาพนักเรียนนั่งอ่าน นั่งเขียนหนังสือ/ภาพความสำเร็จในการศึกษา CU ภาพพุทธประวัติ	1. เชื้อกรรม (กัมมสัทธา) เชื่อในการกระทำคือถ้าทำดี ผลออกมาจะดี ทำชั่วผลก็ปรากฏในทางชั่ว 2. เชื้อผลของกรรม (วิปากสัทธา) เชื่อผลที่ปรากฏออกมาย่อมเกิดมาจากเหตุ เช่นถ้าผลดีเกิดจากการกระทำดี ถ้าผลชั่วเกิดจากการทำชั่ว 3. เชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตน (กัมมัสสกตาสัทธา) เชื่อว่าคนแต่ละคนที่กระทำอะไรลงไปแล้วย่อมเป็นของผู้นั้น 4. เชื่อมั่นในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (ตถาคตโพธิสัทธา) คือ บุคคลผู้มีความรอบรู้ในวิชาการทางโลก และรอบรู้ในวิชาการทางธรรม จัดว่าเป็นผู้มีการศึกษาที่สมบูรณ์หรือเป็นพหูสูตอย่างแท้จริง ซึ่งผู้นั้นสามารถที่จะนำเอาความรอบรู้ดังกล่าวนี้ไปพัฒนาชีวิตตนเองให้เจริญก้าวหน้าไปสู่ความเป็นอารยชนตามแนวของพระพุทธศาสนา คือ เชื่อในองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า (เสียงดนตรี)
	Caption 2. คีล MS /LSภาพอาคารบ้านเรือน/ภาพชีวิตผู้คนในเมือง/ภาพคนฟังธรรม	ประการที่ 2 คีล คำว่า"คีล" แปลว่า ปกติ หมายถึง ความปกติทางกาย-วาจา คือ คนเราเมื่อมีกาย-วาจา เป็นปกติ เพราะไม่ถูกอำนาจของกิเลส คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำจนทำให้จิตผิดปกติแล้วย่อมจะทำอะไร ๆ ได้ถูกต้องเรียบร้อยทั้งกายและวาจา ได้แก่ มีความประพฤติดี มีมรรยาทดี และมีกิริยาวาจาอันงดงามเป็นต้น
	LS ภาพคนปฏิบัติธรรม MS ภาพพระสงฆ์ MS ภาพอุบาสกอุบาสิกา/ภาพการปฏิบัติธรรม	คีล มีลักษณะเดียวกับระเบียบวินัย คือ เป็นข้อปฏิบัติเพื่อฝึกหัด กาย วาจา ให้เรียบร้อย ในพระพุทธศาสนามี 3 ระดับ คือ คีล 5 คีล 8 เป็นข้อปฏิบัติสำหรับอุบาสกและอุบาสิกา คีล 10 เป็นข้อปฏิบัติสำหรับสามเณร และ คีล 227 เป็นข้อปฏิบัติสำหรับพระภิกษุ ซึ่งถ้าปฏิบัติตามหลักศีลธรรมแล้ว บุคคลนั้นย่อมได้รับการยกย่องนับถือ มีคนอยากคบหาสมาคมด้วย และได้ชื่อว่าเป็นผู้มีอารยธรรมประจำใจ

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	Caption 3. สุตะ MS/CU ภาพเด็กฟังผู้ใหญ่/ ฟังธรรม LS ภาพการฟังธรรมใน โบสถ์	อารยวัฑฒิ ประการที่ 3 สุตะ คำว่า "สุตะ" แปลว่า การสดับตรับฟัง หรือการศึกษา เล่าเรียน หมายถึงมีความรู้ที่ได้จากการฟัง เช่น การฟัง คำบรรยายของครูอาจารย์ในโรงเรียน การฟังปาฐกถา การฟังการสนทนาเรื่องวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ การฟัง จากวิทยุ โทรศัพท์ และการอ่านจากตำราต่าง ๆ เป็นต้น บุคคลผู้มี ความรู้รอบรู้ในวิชาการทางโลก และรอบรู้ใน วิชาการ ทางธรรม จัดว่าเป็นผู้มีการศึกษาที่สมบูรณ์ หรือเป็น พหุสูตอย่างแท้จริง ซึ่งผู้นั้นสามารถที่จะนำเอาความ รอบรู้ ดังกล่าวไปพัฒนาชีวิตตนเองให้เจริญก้าวหน้าไป สู่ความเป็นอารยชนตามแนวของพระพุทธศาสนา คือ เป็นผู้มีความรู้ดี และมีความประพฤติดีตามหลักศีล ธรรมด้วย (Fade out) เสียงดนตรี
	Caption 4. จาคะ MS/LS วิถีชีวิต/ภาพการช่วย เหลือ/ภาพการทำบุญ	อารยวัฑฒิ ประการที่ 4 จาคะ คำว่า "จาคะ" แปลว่า การเสียสละ ได้แก่ การให้ การ แบ่งปัน และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น หลักธรรมข้อนี้ จัดเป็นหลักสังคมสงเคราะห์ที่สำคัญสำหรับสังคม มนุษย์ เพราะสังคมในปัจจุบันนี้ส่วนมากเป็นสังคมที่ยัง ยากจนขัดสนและขาดแคลน เกิดความวิบัติขัดข้อง ขาด ความเมตตาปราณี และไม่มีความสุข ซึ่งแพร่ กระจายไปทั่วทุกหนทุกแห่ง ดังนั้น จึงต้องการผู้เสีย สละ และต้องการความช่วยเหลือ อีกมาก
	MS/LS ภาพวิถีชีวิต/ภาพการ ให้อาหารปลา	พระพุทธศาสนา สอนให้พุทธศาสนิกชนทุกคนรู้จัก เสียสละ และเป็นผู้บำเพ็ญในการเสียสละ เพื่อผู้อื่น เพราะ เราทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมนี้นี้ ต่างก็มีหน้าที่ที่จะต้อง ปฏิบัติและกระทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม กล่าวคือ ต้องมีความเสียสละอยู่ในใจ

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	LS ภาพพระพุทธรูป	ซึ่งบุคคลผู้เสียสละนับเป็นผู้พัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าสู่ความเป็นอารยชน
	Caption 5. ปัญญา MS/LS ภาพนั่งอ่านหนังสือ ภาพการปรึกษาหารือ	ประการที่ 5 ปัญญา คำว่า "ปัญญา" แปลว่า ความรอบรู้ ได้แก่ ความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ รู้คิดพิจารณาในความเจริญ ความเสื่อม และวิธีการที่จะก้าวไปสู่ความเป็นอารยชน พระพุทธศาสนามุ่งสอนให้ทุกคนพัฒนาปัญญา เริ่มต้นจากการเสริมสร้างประสบการณ์ในทางที่ดี ให้ศึกษาเล่าเรียนทรงจำในวิชาการที่ดี ๆ แล้วนำมาพัฒนาความคิดของตน ให้มีความคิดดี คิดเป็น และคิดชอบในที่สุด จนเกิดปัญญาที่จะรู้ว่า อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป อะไรเป็นความดี อะไรเป็นความชั่ว อะไรเป็นโทษ อะไรเป็นประโยชน์ อะไรเป็นความเสื่อม อะไรเป็นความเจริญ
	MS ภาพการเรียนรู้/การทดลอง/อ่านหนังสือในห้องสมุด	เมื่อรู้จักการเพ่งพินิจจนเข้าใจสรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้วเข้าใจในความเป็นจริงว่าในโลกนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงไม่มีอะไรยั่งยืน ซึ่งความรู้ความเข้าใจระดับนี้ สามารถลดอคติหา ละมานะ และบรรเทาวิจิกิจฉาให้กลายเป็นสัมมาทิฐิ อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาปัญญาในขั้นสูงต่อ นั่นคือความเป็นอารยชนนั่นเอง (Fade out เสียงดนตรี)
	MS ผู้สอน	นักเรียนจะเห็นได้ว่า อารยวัฑฒิ 5 นั้น ประกอบด้วย ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญานั้น บุคคลใดที่ประกอบด้วย คุณธรรมทั้ง 5 ประการนี้ ย่อมสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองไปสู่ความเจริญก้าวหน้า จนกลายเป็นอารยชนอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งธรรมเหล่านี้พึงสะสมให้มีในตนเองให้ครบก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป (Fade out เสียงดนตรี)

พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	Caption พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ MS ผู้สอน	Fade In เสียงดนตรี นักเรียน หลายคนคงเคยมีข้อสงสัย และข้อคำถามมากมายว่าในการปฏิบัติตนในทางพุทธศาสนานั้น จะต้องทำอย่างไรบ้างและที่สำคัญในการปฏิบัติ ตนให้เหมาะสมนั้น ควรทำอย่างไรบ้าง เราลองมาศึกษากันนะว่าพระสงฆ์และการปฏิบัติต่อพระสงฆ์ทำอย่างไร (ดนตรีคลอ)
	LS/MS ภาพการทำบุญ/ ภาพพระสงฆ์	พระสงฆ์เป็นองค์ประกอบหนึ่ง ในพระรัตนตรัย ที่ประกอบด้วยพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ ในสังคมชาวพุทธถือว่าพระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์ เป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม ความดีงาม หรือเป็นเนื้อนาบุญของชาวโลก เป็นชุมชนตัวอย่างที่พึ่งพาวัตถุน้อย มีระเบียบวินัย เป็นผู้ช่วยชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีให้แก่สมาชิกในสังคม ไม่ว่าจะเป็นทางโลกหรือทางธรรม เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องไปด้วยคุณธรรม ความรู้ และการปฏิบัติตนอันเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นบุคคลที่พุทธศาสนิกชนหรือชาวพุทธทั้งหลาย ควรให้ความเคารพนับถือ อนุเคราะห์ และปฏิบัติตนต่อท่านอย่างดียิ่ง (ดนตรี)
	MS , LS ภาพการทำบุญ	การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์นั้นในบางครั้งพวกเราชาวพุทธก็ปฏิบัติยังไม่ถูกต้องเหมาะสม อันก่อให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดี และส่งผลกระทบไปถึงศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาด้วย
	MS ภาพคนทำบุญ	พระสงฆ์ มีหน้าที่ในการศึกษา ปฏิบัติและเผยแผ่พระพุทธศาสนา เหตุนี้ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามกาลเทศะ มีหลักการดังนี้ (ดนตรี)

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	Caption การปฏิบัติทางกาย ซ้อนบนภาพ MS ภาพของการต้อนรับพระ สงฆ์	การปฏิบัติทางกาย ในการเคลื่อนไหว อิริยาบถ เราจะ ต้องมีสัมมาการะวะ เช่น ลุกขึ้นต้อนรับเมื่อพระสงฆ์เดินมา คฤหัสถ์ชายหญิง จะต้องลุกขึ้นต้อนรับ ถ้านั่งเก้าอี้อยู่ พึงลุกขึ้นยืนรับ
	MS ภาพการทำความเคารพ พระสงฆ์	เมื่อท่านเดินผ่านพึงยกมือไหว้แบบไหว้พระรัตนตรัย เมื่อท่านนั่งเรียบร้อยแล้วจึงนั่งลงตามปกติ ถ้านั่งกับพื้น อยู่ก่อนแล้ว ไม่ต้องยืนรับ เมื่อท่านเดินผ่านเฉพาะหน้า พึงยกมือไหว้หรือกราบสวดแต่ความเหมาะสม (ดนตรี)
	LS ภาพพระสงฆ์	การให้ที่นั่งแก่พระสงฆ์ ถ้าเป็นที่สถานที่ประชุม ถ้า มีพระสงฆ์ด้วย ให้ท่านนั่งข้างหน้า ถ้านั่งที่พื้นพึงจัด อาสนสงฆ์ให้เป็นส่วนหนึ่งที่ต่างจากคฤหัสถ์
	MS/LS ภาพการไปพบพระ สงฆ์ที่ แต่งกายเหมาะสม	การไปหาพระสงฆ์พึงแต่งกายเรียบร้อย ไม่พึงนั่ง อาสนะเสมอกับท่าน ไม่ชวนท่านคุยในเรื่องที่ไม่เหมาะสม ไม่ควรแก้สมณเพศ สตรีไม่พึงนั่งสนทนากับพระสงฆ์ ในที่ลับหูลับตา ถือเป็นการผิดวินัยสงฆ์
	Caption การปฏิบัติทางวาจา ซ้อนบนภาพ และ Caption การใช้สรรพนามต่าง ๆ	การปฏิบัติทางวาจากับพระสงฆ์ การใช้คำพูดที่เหมาะสมกับพระสงฆ์ เช่น พูดกับสมเด็จพระ พุทธเจ้าให้ใช้คำว่าฝ่าพระบาท หรือฝ่าบาท โดยใช้ สรรพนามแทนตัวเองว่า “เกล้ากระหม่อม” หรือ กระหม่อม สำหรับชาย หญิง ใช้คำว่า “กระหม่อมฉัน หรือหม่อมฉัน สำหรับการรับคำชายใช้คำว่าพะยะค่ะ หญิงใช้คำว่าเพคะ ถ้าพูดกับสมเด็จพระราชาคณะ ใช้ คำว่าพระเดชพระคุณหรือใต้เท้า สำหรับสรรพนาม แทนตัวเองชายใช้ว่า “เกล้ากระผม” หญิงใช้คำว่า “ดิฉัน” สำหรับการรับคำชายใช้คำว่าครับผม หญิงใช้ คำว่า “เจ้าค่ะ”

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	Caption การปฏิบัติทางใจ ซ้อนบนภาพ MS/LS ภาพการทำบุญ /การฟัง ธรรม/การเวียนเทียน	การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์อีกประการ คือการปฏิบัติทางใจ พึงคิดถึงท่านด้วยเมตตาจิต คือแผ่ความรัก ความปรารถนาดีต่อท่าน คิดหาโอกาสสนับสนุนท่านด้วยปัจจัยสี่ เท่าที่โอกาสจะอำนวย พร้อมนี้การประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมตามที่พระสงฆ์ชี้แนะ การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งการรักษาสมบัติของสงฆ์ เป็นการปฏิบัติตนที่ดีงามของพุทธศาสนิกชนที่ พึงปฏิบัติ เพื่อการส่งเสริมพุทธศาสนาให้ดำรงสืบไป Fade out เสียงดนตรี
	MS ผู้สอน	เป็นอย่างไรบ้างสำหรับการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์หลายคนคงเข้าใจและสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อดำรงความดีงามของพุทธศาสนิกชน ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนาสืบไป

หน้าที่ชาวพุทธ

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	Caption หน้าที่ชาวพุทธ ตอน จุดมุ่งหมายการไปวัด MS ผู้สอน	Fade In เสียงดนตรี วัดเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการประกอบพิธีกรรม ต่าง ๆ จุดมุ่งหมายของการไปวัดคือเพื่อการขัดเกลาถนอม ศึกษาหาความรู้ และการฝึกฝนอบรมตนเอง ตามหลัก โอวาทปาติโมกข์ที่ว่า “ละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์” เราลองมาศึกษาดูหน้าที่ของชาวพุทธและจุดมุ่งหมาย ของการไปวัด
	LS ภาพวัด / บริเวณวัดโดย รอบ	ในอดีตวัดเป็นสถานศึกษา หรือแม้แต่ในปัจจุบันวัดยัง เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมของรัฐ และที่สำคัญวัดเป็น สถานที่ประกอบศาสนกิจและยังเป็นสถานที่ ที่ชาวพุทธ ได้ศึกษารรรมตามวิธีชีวิตชาวพุทธ ในที่นี้ ขอจำแนกจุด มุ่งหมายของการทำไปวัดดังนี้ (ดนตรี)
	MS/CU ภาพการทำบุญ	ประการที่หนึ่ง ไปวัดเพื่อทำบุญและสนับสนุนพระสงฆ์ โดยจุดมุ่งหมายของการทำบุญนั้น คือเพื่อฝึกให้เป็นคน เสียสละ บรรเทาความโลภ ความเห็นแก่ตัว คนมีจิตใจ โอบอ้อมอารี และเป็นการส่งเสริมศาสนาอีกด้วย (ดนตรี)
	MS/LS ภาพการศึกษาธรรมะ	ประการที่สอง เพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม การไปวัดเพื่อศึกษา หลักธรรมคำสอนต่างๆ ของพระ พุทธศาสนา ให้เข้าใจถ่องแท้ รวมถึงการทำความเข้าใจ หลักธรรมให้ถูกต้องตามหลักพระไตรปิฎก การศึกษาใน ขั้นนี้ เป็นการศึกษาด้านทฤษฎี ซึ่งเรียกว่า “ปริยัติ”
	LS/MS ภาพการปฏิบัติธรรม	ส่วนการนำหลักธรรมเหล่านี้มาประพจน์ปฏิบัติ ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน ตลอดจนการฝึกสมาธิ วิปัสสนากรรมฐาน อัน เป็นหลักธรรมขั้นสูง เรียกว่า “ปฏิบัติ” การปฏิบัติธรรม ให้ได้ ผลดีควรทำที่วัด
	MS/CU ภาพการปฏิบัติธรรม	เพราะวัดเป็นสถานที่สงบ หากมีข้อสงสัย ก็จะได้รับคำ แนะนำจากพระสงฆ์ทันที ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติธรรม ของเรา เป็นไปอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุผลอย่างแท้ จริง ขั้นตอนนี้เรียกปฏิบัติ (ดนตรี)

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	LS ภาพการบูรณะวัด MS ภาพสถาปัตยกรรม ภาพจิตรกรรมฝาผนัง	(ดนตรี) จุดมุ่งหมายของการไปวัดประการที่สามคือ เพื่อการศึกษาและบำรุงศาสนสถาน วัดเป็นแหล่งการศึกษาทางศิลปะ โบราณคดี และประวัติ ศาสตร์ที่สำคัญ เพราะวัดมีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ของไทย และมีความงดงามแตกต่างกัน ตามยุคสมัย
	MS/CU ภาพความงดงามของ ศิลปะไทย/ภาพพระพุทธรูป/ โบสถ์	ศิลปกรรมเหล่านี้ เป็นที่แสดงออกถึงศรัทธาในพระพุทธ ศาสนาของบรรพบุรุษไทย แสดงถึงความสามารถสรรค์ สร้างได้อย่างสวยงาม วิจิตรพิสดาร ไม่แพ้ชาติใด ๆ นำ ความภาคภูมิใจแก่คนไทยทุกคน และเป็นสิ่งที่คนไทย ทุกคนต้องช่วยกันดูแลมิให้ผู้ใดทำลายเพื่อรักษาไว้เป็น มรดกของชาติสืบไป (ดนตรี)
	LS/MS/CU ภาพการจัดกิจ กรรมที่วัด /การก่อทราย/งาน สงกรานต์	จุดมุ่งหมายของการไปวัดประการที่สี่ คือ วัดเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ การไปวัดของ ประชาชนชาวไทย นอกจากการไปทำบุญและปฏิบัติ ธรรมแล้ว วัดยังเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของทาง ราชการ เช่น เป็นหน่วยเลือกตั้ง เป็นที่พบปะของประชา ชนในเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ
	CU/MS/LS ภาพวัดโดยรวม	(ดนตรี) สังคมปัจจุบันนี้ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ทำให้วิถี ชีวิตแบบไทยๆ เปลี่ยนแปลงไป วัดยังมีความสำคัญต่อ วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย เป็น ศูนย์กลางของกิจกรรม เป็นศูนย์รวมจิตใจ รวมทั้งเป็น สถาบันที่ฝึก อบรมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่คนใน สังคม
	MS/LS/CU /การฟังธรรม/ การเวียนเทียน	ชาวพุทธควรไปวัดตามโอกาสต่างๆ เพื่อประกอบกิจ กรรมทางศาสนา เพราะการได้ไปวัดและมีโอกาสพบปะ สนทนาธรรมกับพระสงฆ์ เป็นมงคลสูงสุด (ดนตรี)

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	MS ผู้สอน	คงทราบกันแล้วว่าจุดมุ่งหมายของการไปวัดนั้นมีอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการไปทำบุญ การไปศึกษาธรรมะ การไปศึกษาศิลปวัฒนธรรมของไทยหลายๆ แขนงรวมถึงการไปร่วมงานรื่นเริงต่าง ๆ ที่ทางวัดจัดขึ้น ฉะนั้น การไปวัดครั้งต่อไป ควรจะมีจุดมุ่งหมายดังที่กล่าวไปแล้ว Fade out เสียง

การบริหารจิตและเจริญปัญญา

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	CAPTION การบริหารจิตและเจริญปัญญา ตอน ธรรมานุสสติ MS ผู้สอน	Fade In เสียงดนตรี การบริหารจิตและเจริญปัญญา ในพุทธศาสนา สำหรับวันนี้ ขอบุญถึงธรรมานุสสติ ธรรมานุสสติ เป็นการตั้งสติระลึกถึงคุณแห่งพระธรรมซึ่งหมายถึง การระลึกถึงความดีงามของพระธรรม ตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ แต่การที่เราจะสามารถระลึกให้เห็นความดีของพระธรรมได้ ต้องมีการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอนเหล่านั้นเสียก่อน ตามที่นำมาสวดสรรเสริญคุณนำมาสรุปไว้ 6 ข้อ ดังนี้ (Fade out เสียงดนตรี)
	Caption สวากขาโต... ซ้อนภาพ ดอกไม้	สวากขาโต ภควตา ธมโม สนทิจฺฉิโก อกาลิโก เอหิปสสิโก โอปนยิโก ปจจตตเวทิตพโพ วิญญูหิติ
	Cu ภาพ พุทธประวัติ MS ภาพ พุทธประวัติ	ซึ่งแปลว่าพระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว อันผู้บรรลู่จะพึงเห็นได้เอง ไม่ขึ้นกับกาล ควรเรียกให้มาคณาชมได้ ควรน้อมเข้ามาภายในตนเป็นข้อที่วิญญูชนจะพึงรู้ได้เฉพาะตน
	MS ภาพพุทธประวัติ/พระสงฆ์,ประชาชนเวียนเทียน/การฟังธรรม	โดยในเรื่องคุณของพระธรรมทั้งหมดนี้ มีความหมายเร้ามาลงศึกษา แต่ละข้อดังนี้ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้วเป็นอย่างไร (เสียงดนตรี) คำสอนในพระพุทธศาสนานั้น เป็นผลจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงแสดงว่าอะไรเป็นทุกข์ ก็เป็นตามทุกข์จริง ๆ ทรงแสดงว่าอะไรเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ก็เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์จริง ๆ ทรงแสดงทางดับทุกข์ไว้

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	MS ภาพการปฏิบัติธรรมต่าง ๆ	พระธรรมควรเจริญชวนให้มาดู มาชมเป็นอย่างไร ความจริง ความดีที่มีการสั่งสอนไว้เหล่านั้น พร้อมทั้งจะให้ใครก็ตามมาศึกษา พิจารณา ตรวจสอบ ปฏิบัติดูได้เสมอ ข้อใดทรงแสดงไว้อย่างไรก็ต้องเป็นอย่างนั้น
	CU MS. LS ภาพการปฏิบัติธรรม /การทำบุญ/ ภาพที่แสดงความสุขใจ	พระธรรมอันวิญญูชนจะรู้ได้เฉพาะตนอย่างไร การรู้ว่าพระธรรมเป็นจริงตามที่ทรงแสดงไว้หรือไม่ ทุกคนจะต้องศึกษา นำมาปฏิบัติจึงจะรู้ผลของการปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะให้คนอื่นมารู้ผลแทนมิได้ (เสียงดนตรี)
	MS ผู้สอน	การเจริญธัมมานุสสติ ทำได้หลายวิธี โดยในเบื้องต้นนี้ผู้ที่เจริญธัมมานุสสติจะต้องอยู่ในสถานที่สงบพอสมควร ไม่ให้มีเสียงมารบกวนมากนัก พยายามตัดเรื่องกังวลออกไปเสียให้หมด เมื่อมีความพร้อมแล้ว ให้พิจารณาปฏิบัติตามวิธีต่อไปนี้ (เสียงดนตรี)
	MS ภาพคนสวด	<u>วิธีที่ 1</u> นำบทสรรเสริญพระธรรมคุณดังกล่าวแล้วนั้นเอง มาสวดสาธยาย คือ สวดกลับไปกลับมา จนใจเราสงบอยู่กับบทที่สวดนั้น
	LS ภาพคนทำกิจกรรมทางศาสนา	การสวดกลับไปกลับมาอย่างดี ในขณะนั้นกายไม่ได้ทำอะไร วาจาก็มีแต่เสียงสวดพระธรรมคุณ ใจก็มีแต่กำหนดอยู่ในบทที่สวด หูของเราก็ได้ยินเสียงสวดอยู่แต่ละอย่างช่วยให้จิตสงบได้เร็วขึ้น แต่ความสงบในระดับนี้ ไม่ถึงกับเป็นสมาธิจริง ๆ เพียงแต่ช่วยให้กาย วาจา ใจ เป็นสุจริต คือ กายดี วาจาดี ใจดี เพิ่มขึ้น
	CU/MS ภาพการทำกิจกรรมทางศาสนา/การภาวนา	<u>วิธีที่ 2</u> ให้นำเอาพระธรรมคุณบทใดบทหนึ่ง ตามที่ตนต้องมาบริกรรม คือภาวนาภายในใจ เช่น หายใจเข้าว่า “ธัม” หายใจออกว่า “โม” หรือหายใจเข้าว่า “ธมโม” หายใจออกว่า “ธมโม” ทำเช่นเดียวกับการภาวนาว่า “พุทฺธ” หายใจเข้า “โธ” หายใจออก

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	MS/LS ภาพการนั่งภาวนา	โดยนั่งภาวนาไปเรื่อย ๆ การบริกรรมภาวนาวิธีนี้สามารถทำได้ตามโอกาส เช่น เวลาว่างก็ให้ตั้งภาวนาไปเรื่อย ๆ เป็นการสร้างความคุ้นเคยในการระลึกให้แก่จิต เพราะวัน ๆ แต่ละคนจะคิดไปหลายเรื่องในแต่ละวันทำให้เกิดความคิดฟุ้งซ่าน แต่เมื่อนำบทธรรมคุณมาภาวนาอยู่บ่อย ๆ จิตใจจะค่อยสงบขึ้น จนจิตเป็นสมาธิตั้งมั่นอยู่ได้นาน ๆ
	LS/MS/CU /การเดินจงกรม/ ภาพการนั่งสมาธิ MS ภาพการนั่งสมาธิ	<u>วิธีที่ 3</u> ให้นำเอาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพระธรรมคุณแต่ละบทมาคิด พินิจ พิจารณาไปเรื่อย ๆ จนเกิดความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งในบทพระธรรมคุณแต่ละข้อ เกิดความเลื่อมใสในคำสอนพระพุทธเจ้าเพิ่มขึ้น จิตใจจะมีปิติ คือ ความเอхомอ้อมภายในจะค่อย ๆ สงบเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนตั้งมั่นเป็นสมาธิดังกล่าว ในการฝึกปฏิบัติควรหัดตามวิธีต่อไปนี้ ให้นั่งพับเพียบหรือขัดสมาธิ ถ้านั่งขัดสมาธิ ให้นั่งโดยเอาเท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย นั่งตัวตรง ๆ ตั้งสติระลึกถึงคุณพระธรรมตามวิธีดังกล่าว สำหรับวิธีแรก อาจใช้นั่งในอิริยาบถอื่นก็ได้ เพราะหลักสำคัญอยู่ที่การตั้งสติระลึกอยู่ที่พระธรรมคุณ ด้วยการสวด การบริกรรมหรือการนำเอาพระธรรมคุณมาคิดก็ตาม แต่สิ่งสำคัญที่ไม่ควรลืม คือ การปฏิบัติที่เรียกว่า "กรรมฐาน" นั้น จะต้องมีการกระทำบ่อย ๆ กระทำให้มาก จนจิตใจผูกสัมพันธ์กับบทพระธรรมคุณที่นำมาระลึกจนเป็นสมาธิ เมื่อผู้นั้นมีสมาธิ จะทำอะไร ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการทำงาน ย่อมมีผลดีเยี่ยม (Fade out เสียงดนตรี)
	MS ผู้สอน	นักเรียนคงจะเห็นได้ว่า การบริหารจิตโดยธัมมานุสติ เป็นเพียงการสอนให้ระลึกถึงความดี ซึ่งเมื่อระลึกถึงความดีแล้วย่อมส่งผลให้ประพฤติดนให้เป็นคนดีและคิดดี รวมทั้งปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นคนดีด้วย ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนในโอกาสต่อไป

ภาคผนวก ข

แบบประเมินสื่อวีดิทัศน์การสอน

แบบประเมินสื่อการสอน (ด้านเนื้อหา)

เนื้อหา วิชาพุทธศาสนา (ส.049) 4 เรื่อง

เวลา 27 นาที

ประเภทสื่อ วิกิทัศน์

วิกิทัศน์ที่ท่านกำลังประเมินอยู่นี้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องประเมินตามความคิดเห็นของท่าน

เรื่องที่ประเมิน	ความคิดเห็น					หมายเหตุ
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง	
1 <u>เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง</u>						
- เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม						
- ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา						
- ความถูกต้องของเนื้อหา						
- ความถูกต้องในการลำดับเนื้อหาตามขั้นตอน						
- ความสอดคล้องของเนื้อหาแต่ละตอน						
- ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา						
- ความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน						
- ความเหมาะสมของการสรุปเนื้อหา						
2 <u>ภาพและคำบรรยาย</u>						
- ความถูกต้องของภาพ						
- ความถูกต้องของภาษา						
- ความสอดคล้องระหว่างภาพกับคำบรรยาย						
3 <u>เวลาฉาย</u>						
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ						
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาคำบรรยาย						
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง						

ความคิดเห็นอื่นๆ (โปรดระบุ)

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

..... / /

แบบประเมินสื่อการสอน (ด้านเทคนิคการผลิตสื่อ)

เนื้อหา วิชาพุทธศาสนา (ส.049) 4 เรื่อง

เวลา 27 นาที

ประเภทสื่อ วิทัศน์

วิทัศน์ที่ท่านกำลังประเมินอยู่นี้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องประเมินตามความคิดเห็นของท่าน

เรื่องที่ประเมิน	ความคิดเห็น					หมายเหตุ
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง	
1 เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง						
- เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม						
- ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา						
- ความถูกต้องของเนื้อหา						
- ความถูกต้องในการลำดับเนื้อหาตามขั้นตอน						
- ความสอดคล้องของเนื้อหาแต่ละตอน						
- ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา						
- ความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน						
- ความเหมาะสมของการสรุปเนื้อหา						
2 ภาพและคำบรรยาย						
- ความถูกต้องของภาพ						
- ความถูกต้องของภาษา						
- ความสอดคล้องระหว่างภาพกับคำบรรยาย						
3 เวลาฉาย						
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ						
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาคำบรรยาย						
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง						

ความคิดเห็นอื่นๆ (โปรดระบุ)

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

..... / /

ภาคผนวก ค

แบบวัดเจตคติต่อผู้สอนในวิถีทัศน์การสอน

คำชี้แจง

แบบวัดเจตคตินี้ต้องการทราบความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อผู้สอนวิถีทัศนการสอน
ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบวัดเจตคติแต่ละข้อความ แล้วทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องที่ตรงกับความคิดและความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด จำนวน 20 ข้อ

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. การสอนของผู้สอนท่านนี้มีส่วนช่วยให้ นักเรียน เข้าใจเนื้อหาชัดเจนขึ้น					
2. ลักษณะการสอนของผู้สอนท่านนี้ มีความเฉพาะตัว ที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจการเรียนมากขึ้น					
3. นักเรียน รู้สึกพอใจที่ได้ชมวิถีทัศนการสอนของ ผู้สอนท่านนี้					
4. น้ำเสียงของผู้สอนท่านนี้ ทำให้เนื้อหาของสื่อ ไม่น่าสนใจ					
5. ถ้าเลือกได้นักเรียนอยากมีผู้สอนท่านอื่นสอนแทน ท่านนี้					
6. ท่าทางของผู้สอนท่านนี้ไม่เหมาะสม ที่จะนำมาใช้ ในการผลิตสื่อวิถีทัศนการสอน					
7. ถ้าไม่ใช่การสอนของท่านนี้ วิถีทัศนการสอนจะ น่าสนใจ					
8. การสอนของท่านนี้ ดีกว่าการสอนของท่านอื่น ๆ					
9. บุคลิกภาพของผู้สอนท่านนี้ ทำให้นักเรียนรู้สึก น่าเชื่อถือมากขึ้น					

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างชัด	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างชัด
10. ผู้สอนท่านนี้ไม่สามารถสื่อความหมายในการสอนได้					
11. ภาพของผู้สอนท่านนี้เป็นภาพที่น่าชม					
12. ภาพของผู้สอนที่แทรกอยู่ในวีดิทัศน์ทำให้นักเรียนสนใจมากขึ้น					
13. ท่าทางของผู้สอนท่านนี้ เป็นท่าทางที่สดใสและมีชีวิตชีวา					
14. นักเรียนคิดว่าการสอนของท่านผู้นี้มีลักษณะการสอนที่ไม่เป็นธรรมชาติ					
15. การสอนของผู้สอนท่านนี้ควรนำไปผลิตเป็นวีดิทัศน์การสอนต่อไป					
16. เสียงของผู้สอนท่านนี้ทำให้บทเรียนไม่น่าติดตาม					
17. การแทรกภาพของผู้สอนอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม					
18. ระดับความเร็วของการพูดของผู้สอนท่านนี้เหมาะสมแล้ว					
19. นักเรียนรู้สึกเบื่อไม่อยากจะเรียนเมื่อเห็นภาพผู้สอน					
20. นักเรียนมั่นใจมากขึ้น เมื่อเรียนกับผู้สอนท่านนี้					

ภาคผนวก ง

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนา

แบบทดสอบ

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วกากบาทลงบน
กระดาษคำตอบห้ามขีดเขียนลงบนกระดาษคำถาม

1. ข้อใด **ไม่จัด** อยู่ในอารยวัฑฒิ

ก. สุตะ	ข. จาคะ
ค. ชันติ	ง. ศรัทธา
2. ความหมายของกัมมัตสกตาสัทธา คือข้อใด

ก. เชื่อความตรัสรู้ของพระตถาคตข.	ค. ความเชื่อในการกระทำ บุญบาปมีจริง
ค. เชื่อผลของกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	ง. เชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตนเองทำกรรมใด ต้องได้รับผลกรรมนั้น
3. ปัญญา ในพระพุทธศาสนามีความหมายว่าอย่างไร

ก. ความเชื่อที่ประกอบด้วยญาณพิเศษ	ข. การมีความประพฤติทางกายวาจาเป็นปกติ
ค. การเสวยละกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญา. ความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเหตุและผล	
4. อารยชนหรือคนดีผู้เจริญแล้ว ต้องประกอบด้วยธรรมะข้อใด

ก. วิสุทธ 7	ข. อารยวัฑฒิ 5
ค. มรรคมีองค์ 8	ง. สาราณียธรรม 6
5. หน้าที่หลักของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา คือข้อใด

ก. บวชเรียน-เขียน-อ่าน	ข. ศึกษา-ปฏิบัติธรรมและเผยแผ่ธรรม
ค. บวชเรียนเพื่อเป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชน	ง. บวชเรียนเพื่อให้จบการศึกษาในระดับที่สูงสุด
6. ข้อปฏิบัติของพระสงฆ์ที่เป็นข้อห้ามเรียกว่าอะไร

ก. พระวินัย	ข. พระธรรม
ค. กฎมหาเถรสมาคม	ง. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์
7. การปฏิบัติทางกายซึ่ง **ไม่ถูกต้อง** ต่อพระสงฆ์คือการปฏิบัติอย่างไร

ก. ไม่ไหว้พระสงฆ์โดยไม่จำเป็น	ข. เมื่อพระสงฆ์ขึ้นรถควรลุกให้นั่ง
ค. พระสงฆ์ผ่านหน้าบ้านควรลุกให้นั่ง	ง. เมื่อเดินอยู่ข้างหน้าพระสงฆ์ควรหลีกทาง
8. การถวายเสนาสนะแก่พระภิกษุสงฆ์ ถือว่าเป็นทานประเภทใด

ก. อภัยทาน	ข. กุศลทาน
ค. ธรรมทาน	ง. อามิสทาน

18. เมื่อพระสงฆ์ขอความช่วยเหลือไม่ว่าด้านกำลังกายหรือกำลังทรัพย์ พุทธศาสนิกชนที่ดีควรปฏิบัติอย่างไร

ก. แสดงอาการกระด้างกระเดื่อง	ข. บอกปฏิเสธการช่วยเหลือทันที
ค. ยินดีต้อนรับและช่วยเหลืออย่างเต็มใจ	ง. บอกต่อพระสงฆ์ให้ไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

19. พระสงฆ์เป็นปูชนียบุคคล คำว่า **ปูชนียบุคคล** หมายถึงอย่างไร

ก. บุคคลที่ควรให้เกียรติ	ข. บุคคลที่ควรให้อุปถัมภ์การบำรุง
ค. บุคคลที่ควรสักการบูชาด้วยศรัทธา	ง. ข้อ ก และ ข ถูก

20. จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการไปวัดคือข้อใด

ก. รักษาประเพณี	ข. สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา
ค. ปฏิบัติตามมารยาททางสังคม	ง. ศึกษาธรรม-สละความเห็นแก่ตัว

21. เกณฑ์พื้นฐานสำหรับวัดบุคคลว่าเป็นพุทธศาสนิกหรือไม่ดูได้จาก

ก. รักษาศีลข้อห้าอย่างเคร่งครัด	ข. ถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ
ค. เข้าวัดฟังธรรมอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง	ง. ทำบุญตักบาตรและบริจาคเงินสร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนาเป็นครั้งคราว

22. สถาบันที่มีบทบาทต่อสังคมชนบทมากที่สุดได้แก่

ก. สถาบันศาสนา	ข. สถาบันการศึกษา
ค. สถาบันครอบครัว	ง. สถาบันการเมืองการปกครอง

23. ข้อใด **ไม่ใช่** จุดมุ่งหมายของการไปวัดและการประกอบพิธีกรรม

ก. บริจาคเงินตั้งกองทุนการกุศล	ข. สืบทอดศิลปวัฒนธรรมและประเพณี
ค. สร้างความเป็นระเบียบและความพร้อมเพรียง	ง. สร้างเสริมศรัทธาและปลูกฝังความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

24. สิ่งใดที่ **ไม่ใช่** สำหรับการตักบาตรพระสงฆ์

ก. อัญชลี	ข. เครื่องสักการะ
ค. อาหารคาวหวาน	ง. ข้าวสาร อาหารแห้ง

25. **ปริยัติ** หมายถึงอะไร

ก. การทำสมาธิ	ข. การศึกษาเรียนรู้
ค. การเจริญวิปัสสนา	ง. การทำสมถกรรมฐาน

26. การบรรลุผลโดยมีการประเมิณผลสำเร็จและชื่นชมกับผลสำเร็จนั้น หมายถึงอะไร

ก. ปฏิบัติ	ข. ปริยัติ
ค. ปฏิเวธ	ง. ปฏิสัมภทา

27. ข้อใดคือความหมายของคำว่า **ปฎิเวร**

ก. การเรียนรู้

ข. การบรรลุมรรคผล

ค. การลงมือกระทำ

ง. การดำรงชีพอยู่ด้วยวิชาที่เรียนมา

28. การเจริญภาวนากรรมฐานวิธีใดจัดเป็นการฝึกปฏิบัติ **ธัมมานุสสติ**

ก. การกำหนดเอาพระพุทธรูปเจ้าเป็นอารมณ์

ข. การกำหนดเอาลมหายใจเข้าออกเป็นอารมณ์

ค. การกำหนดเอาการระลึกถึงพระธรรมเป็นอารมณ์

ง. การกำหนดเอาการระลึกถึงพระสงฆ์เป็นอารมณ์

29 การเจริญธัมมานุสสติ มักได้รับบริกรรมคำว่าอะไร

ก. พุทโธ

ข. ธัมโม

ค. สังโฆ

ง. ภิกขุโณ

30. สมาธิหมายถึงอะไร

ก. การปฏิบัติอย่างสงบ

ข. ความตั้งมั่นแห่งจิต

ค. การนั่งหลับตา ตัวตรง ตามกำหนดเวลา

ง. การนั่งโดยเอาขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ตั้งตัวตรง

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์รายชื่อของแบบวัดเจตคติต่อผู้สอน

ตาราง 4 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดเจตคติต่อผู้สอนในวิชิตศน์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	2.90	11.	2.22
2.	1.86	12.	3.38
3.	3.51	13.	2.24
4.	3.32	14.	2.60
5.	2.90	15.	1.88
6.	3.70	16.	2.97
7.	2.35	17.	3.11
8.	1.86	18.	2.58
9.	2.24	19.	3.40
10.	2.70	20.	1.88

แบบวัดเจตคติต่อผู้สอนฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น 0.762

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์รายชื่อของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 5 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	p	R	ข้อที่	p	r
1.	.34	.34	16.	.79	.27
2.	.79	.27	17.	.31	.29
3.	.77	.32	18.	.76	.34
4.	.40	.32	19.	.31	.29
5.	.61	.59	20.	.67	.51
6.	.77	.32	21.	.76	.34
7.	.73	.39	22.	.66	.34
8.	.80	.43	23.	.68	.48
9.	.57	.26	24.	.50	.50
10.	.79	.27	25.	.50	.50
11.	.79	.27	26.	.31	.29
12.	.57	.38	27.	.66	.34
13.	.37	.27	28.	.68	.49
14.	.53	.44	29.	.76	.34
15.	.72	.22	30.	.79	.27

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น .0.636

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวบุญทอม นีกรรม
เกิดวันที่	19 กุมภาพันธ์ 2509
สถานที่เกิด	อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	48/60 หมู่ 10 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โทร. 247-0013 ต่อ 214,209
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2531	กศ.บ (เทคโนโลยีทางการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก
พ.ศ.2542	กศ.ม. (สาขาเทคโนโลยีการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนา
ของนักเรียนที่เรียนจากวีดิทัศน์การสอน ที่มีผู้สอนต่างกัน

บทคัดย่อ
ของ
บุญทอม นีกรธรรม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา
พฤษภาคม 2542

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาพุทธศาสนา โดยใช้บทเรียนวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนที่เป็นครู และผู้สอนที่เป็นพระสงฆ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบวรมงคล เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 60 คน แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จัดเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และกลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครู

ผลการศึกษาพบว่า

1. เจตคติที่มีต่อผู้สอนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นพระสงฆ์ และนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนที่มีผู้สอนเป็นครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนของผู้สอนที่เป็นพระสงฆ์ และนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวิดิทัศน์การสอนที่สอนเป็นครู ไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF THE STUDENT' S ATTITUDES AND ACHIEVEMENT IN BUDDHISM
LEARNING THROUGH INSTRUCTIONAL TELEVISION PROGRAMS
WITH DIFFERENT TYPES OF TEACHERS.

AN ABSTRACT
BY
BOONTOM NUKTHAM

Presented in partial fulfillment of the requirements for
the Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University

May 1999

The Purposes of this study were to compare student's attitude and learning achievement in Buddhism learning through the monk – teacher instructional television programs and the traditional –teacher instruction television programs.

The samples were 60 Mathayom suksa 4 students of Watborwornlmongkol School ,Bangkok Noi , registered in the second semester of the 1998 academic year. They were divided into two groups with 30 students in each. The first group was assigned to learn through the monk – teacher instructional television programs . The second group was assigned to learn through the traditional –teacher instructional television programs.

The results were as follows:

1. The students' attitudes toward the monk - teacher was significantly higher than a traditional - teacher on the instructional television programs at .01 level
2. The learning achievement of the students who learned through the monk - teacher instructional television programs and the students who learned through the traditional - teacher instructional television programs was not different significantly.